

LE FABULEUX DESTIN D'ADOLPHA VAN MEERHAEGHE

Van barakkenkind tot “Star du Nord”

VOORWOORD

Elders op deze website kunt u kennismaken met het glamoureuze levensparcours van Brigitte Van Meerhaeghe, het welopgevoede middenklassemeisje dat porno-ster werd, maar zich naderhand ontpopte tot actrice, radiovedette, seksuologe en schrijfster. Een heel ander leven kreeg Adolpha Van Meerhaeghe door het lot toebedeeld : een grauw en rauw bestaan aan de zelfkant van de maatschappij. Beiden delen dezelfde familienaam en alletwee zijn ze kinderen van Vlaamse migranten die zich in Noord-Frankrijk vestigden, maar daar houdt de vergelijking op. Of toch niet, want beiden publiceerden het verhaal van hun leven dat een positieve ommekeer kende. Beiden vonden ze uiteindelijk levensvervulling in het ontplooien van hun creatieve talenten. En nog iets : Adolpha werd ook actrice, op haar 70ste !

1

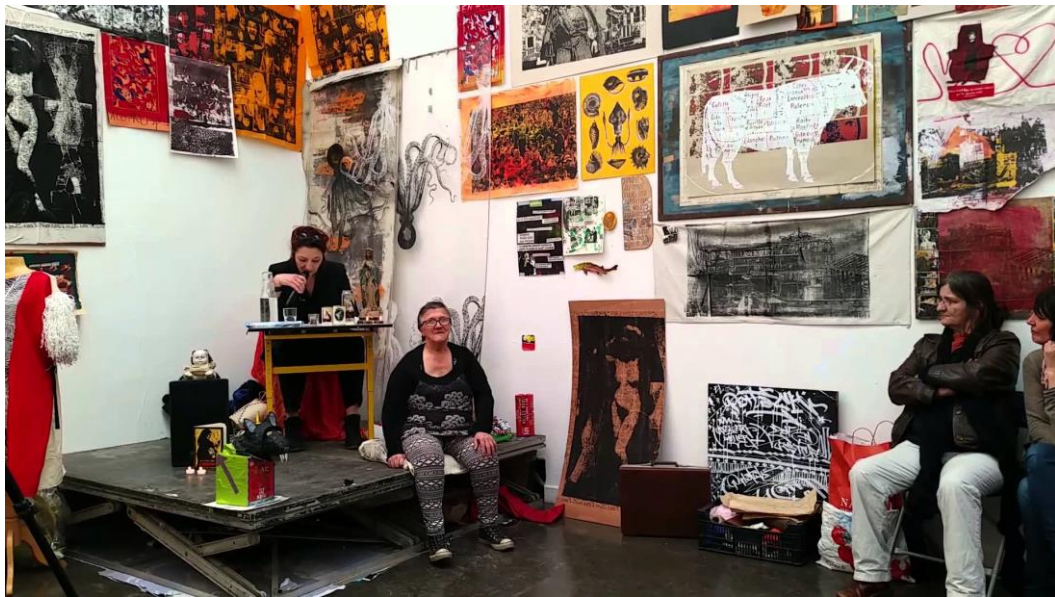
Over haar erg bewogen en diep problematisch leven in de marginaliteit – armoede, misbruik, familiaal geweld, alcoholisme, doodslag, gevangenis - schreef Adolpha in 2012 een autobiografisch boek : “*Une vie bien rangée d’Adolpha*”². Vertaald “*Het keurige leven van Adolpha*”³. Of “*Het opgeruimde leven van Adolpha*”. Dat de titel niet alleen maar cynisch bedoeld is, zal blijken. Haar boekje werd bewerkt tot een toneelstuk waarin ze zelf meespeelde. Dat was het begin van haar “openbaar leven”. Na een persoonlijke transformatie voltrok zich een fabuleuze ommekeer van haar levenslot en begon ze een nieuw leven. Ze ontwikkelde de plastische talenten die ze

¹ Photo Florent Moreau – VDNPQR.

² Het boekje werd uitgegeven bij *Le dernier cri*, een uitgeverij in de rand van het klassieke circuit van uitgeverijen.

³ Bien rangé : ordelijk, keurig, netjes.

als kind al had en maakt nu 'art brut'⁴ - vooral veelkleurige dieren in papier mâché - die ze o.a. tentoonstelde in het museum van Villeneuve d'Ascq. Ze animeert ook kunstateliers en workshops art brut voor mensen met een problematiek.

Adolpha in het kunstatelier tussen haar kunstwerken

Na het boek en het theater kwam ook de *cinema*. In "*Les invisibles*", een film van Louis-Julien Petit uit 2019, speelt Adolpha in de rol van "Chantal" haar eigen geschiedenis van vrouw die in de gevangenis zat nadat ze haar compagnon had gedood. De film is een sociale feelgood komedie waarin ook niet professionele acteurs meedoen. Eén van hen is Adolpha die volgens de filmcritici "*de meest opmerkelijke performance geeft en 'la Star' van deze film is*". Naar aanleiding van de film werd ze in februari 2019 uitgenodigd in "*Vivement Dimanche*", het super populaire programma van Michel Drucker op France 2 dat al loopt sedert 1998. Elke zondag nodigt Drucker op zijn beroemde rode sofa mensen uit uit de wereld van het entertainment, de kunst, de sport en de politiek. Hun leven wordt belicht aan de hand van interviews met vrienden. Adolpha acteerde eveneens in "*Captain Marleau*", een tv-serie uit 2014. Om ons enig idee te kunnen vormen van de fabelachtige lotswending in Adolpha's leven, moeten we weten waar ze vandaan kwam : van heel ver en van heel diep. Nooit eerder las ik een verhaal met een dergelijke opeenstapeling van miserie en ellende als dat van Adolpha, een verhaal dat toch nog goed eindigde. Mirakels bestaan!

Ik kocht dus haar autobiografisch boekje. De lectuur ervan was een zware opdracht, om verschillende redenen. Eerst en vooral is er het inktzwarte relaas van de feiten dat niet alleen in je kouwe kleren, maar onder je huid kruipt. Op ongeveer elke bladzijde

⁴ Art brut : genre in de plastische kunsten; het begrip wordt voornamelijk gebruikt voor werk van meestal autodidactische kunstenaars die de regels van de conventionele kunstwereld negeren of afwijzen en min of meer geobsedeerd hun eigen vormtaal en thematiek volgen. Sommige Art Brut-kunstenaars leden aan psychische stoornissen, verbleven in inrichtingen en gevangenissen.

krijg je een paar klappen in je gezicht. Bovendien is het taaie leetuur vanwege de ontelbare taal-, schrijf- en spelfouten en het ontbreken van leestekens en structuur. Alles is aan elkaar geschreven zonder paragrafen, alinea's of overgangen. Adolpha's verhaal greep me zo bij de keel dat ik haar boekje meteen wou vertalen, maar dat viel even tegen. Bij manier van spreken is ongeveer het enige dat ze correct schrijft de persoonlijke voornaamwoorden "je", "tu", "il / elle". In de titel is het al meteen prijs en is de toon gezet : "Une vie bien *renger*" i.p.v. *rangée*. Van sommige woorden kon ik de betekenis nauwelijks of niet ontraadselen. De schrijfwijze van de persoons- en plaatsnamen zijn problematisch. Als het voor franstaligen al geen makkie is om haar taaltje te begrijpen, wat dan voor een anderstalige? Het boek letterlijk vertalen was dus erg moeilijk, enerzijds vanwege de krakkemikkige en soms onbegrijpelijke taal en anderzijds vanwege haar typisch volkse, kleurige (niet)stijl die het verhaal zo typeert. Om het de lezer iets makkelijker te maken, heb ik de tekst voorzien van enige ademruimte : komma's en punten, paragrafen, alinea's, tussentitels. Ik weerhield me er echter van om Adolpha's tekst op te schonen om de ziel ervan te vrijwaren.

Haar verhaal werd gepubliceerd in het handschrift van tekenaar Remi, die het boek met expressionistische, vaak schokkende zwart-wit tekeningen illustreerde. Remi, alias Rémi Verbraeken, is een auteur en striptekenaar wiens werk in talloze underground fanzines gepubliceerd wordt. Alleen al zijn kafftekening is erg confronterend : een hoogzwangere heksachtige moederfiguur die zich op gruwelijke wijze probeert te ontdoen van het kind in haar buik (zie verder illustratie). De lezer zal zien dat zijn tekeningen, waarvan er ik er enkele in de tekst plaatste, niet gratis zijn, maar overeenstemmen met de *gruwelijke* werkelijkheid van Adolpha's leven ⁵. Mocht haar verhaal er enkel een van kommer en kwel geweest zijn, dan had ik de moeite niet genomen om het te vertalen. Mijn motivatie om jullie te laten kennismaken met Adolpha is de hoopvolle wending en boodschap : dat zelfs in de diepste wanhoop niet alles uitzichtloos is. Wat een krachtige vrouw om al deze ellende niet alleen te overleven, maar om met onverwoestbaar optimisme door te gaan! Wonderen geschieden.

Na haar levensverhaal volgen nog twee krantenartikels over haar die ik eveneens vertaalde. Op het internet vind je inmiddels heel veel informatie en foto's over en van Adolpha. Je vindt er ook een aantal youtube-filmpjes waarin je haar hoort spreken. Aan het slot volgt haar stamreeks waarbij we Adolpha Van Meerhaeghe op onze stamboom enten. Haar grootvader was een Kortrijkzaan en diens betovergrootvader werd in Nokere geboren. Daarmee zijn we in de bakermat van de Van Meirhaeghes aanbeland.

⁵ Op het internet zijn die tekeningen te zien, met talloze foto's van Adolpha zelf.

INLEIDING

Adolpha begint haar levensverhaal sprookjesachtig met “*Il était une fois*” - Er was eens... Wat volgt is alles behalve een sprookje, eerder een horrorverhaal, dat al vóór haar geboorte begon als ongewenst kind. Ondanks de pogingen van haar moeder om de zwangerschap te onderbreken, werd ze op 3 juni 1948 in Rijsel/Lille geboren als Adolpha Aimée Caroline Van Meerhaeghe, dochter van Emilienne Van Meerhaeghe en Jules Parent. Dat het niet eenvoudig was om de gezinssamenstelling in kaart te brengen, zegt veel over de omstandigheden waarin ze zal opgroeien. (zie achteraan : Stamreeks Adolpha en haar aansluiting bij onze stamboom). Het gezin telde negen of tien kinderen die allemaal de familienaam van de moeder kregen: Van Meerhaeghe. Jules Parent leefde immers in concubinaat met Emilienne, aangezien hij niet officieel gescheiden was van zijn vrouw. Hij was trouwens niet de verwekker van haar eerste twee kinderen, Marcel en Victor. Marcel werd in 1944 in Duitsland geboren, in oorlogstijd. Moeder Emilienne Van Meerhaeghe werkte immers als vrijwilligster in Duitse concentratiekampen... Daar werd ze bezwangerd door een zigeuner en schonk ze het leven aan nog een zoontje : Victor. Adolpha's voornaam is beladen, zo vlak na de oorlog. Wees dit op sympathie van haar moeder voor de Führer, Adolf Hitler? Haar tweede naam – Aimée – klinkt cynisch, want bepaald geliefd en welkom was de baby niet. Vader “Parent” deed zijn naam evenmin eer aan; hij was alles behalve een voorbeeldige ouderfiguur...

Het gezin woonde in Lille-Moulins, een volksbuurt ten zuiden van Rijsel. Vanaf 1840 werden daar de eerste weverijen gebouwd, o.a. die van de broers Wallaert waar Adolpha een tijdlang werkte. Al snel kwam daar ook de metallurgie bij. Rond deze fabrieken groeiden de arbeiderswijken met hun *courées* – koertjes of citeetjes - met kleine lage huisjes in baksteen en - nog een niveau lager qua wooncomfort - de beruchte barakken. Die barakken waren in hout opgetrokken ‘woningen’ met twee kamertjes, één voor de kinderen en een keukentje waar de ouders sliepen. In die omstandigheden woonden gezinnen met twaalf of meer kinderen. Het alcoholisme was er groot. Deze arbeiderswijken concentreerden zich rond de Boulevard d’Alsace en Boulevard de Strasbourg, waar ook Adolpha woonde. Die nieuwe industrieën waren vanaf de tweede helft van de 19de eeuw een aantrekkingspool voor migranten, o.a. veel Vlamingen, die daar een betere toekomst zochten, maar vaak van het vagevuur in de hel belandden. In die hel was de beroemde en geliefde Abbé Pierre actief, die Adolpha gekend heeft. Abbé Pierre - echte naam Henri Antoine Grouès (1912–2007, zie foto) was een Frans rooms-katholiek priester, stichter van de Emmaüs-beweging,

die zich het lot aantrok van armen en daklozen. Bij de verkiezing van *“Le Plus Grand Français de tous les temps”* (de grootste Fransman aller tijden), behaalde hij de derde plaats.

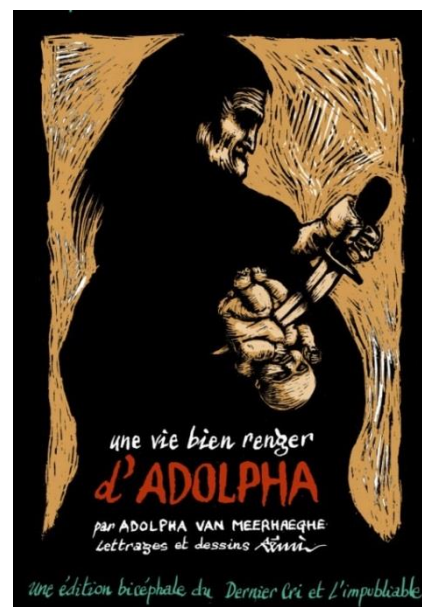
Over het ontstaan van Adolpha's boekje, vertelt haar buurvrouw en vriendin Nathalie Ficheux, die ook de initiatiefneemster tot de publicatie was, het volgende. “In 1987 schreef Adolpha wat ze in de gevangenis had meegemaakt in een schriftje. Tien jaar later nam ze deel aan een schrijfatelier met ATD-Vierde Wereld⁶ waar die zes bladzijden werden gecorrigeerd (?) en overgetypt. In 2006 verhuisde ze en werd ze mijn naaste buurvrouw. In mei 2010 inviteerde ze me op de koffie; twee, drie dagen later opnieuw koffie. Ze liet me die ADT-tekst lezen. Ik zegde haar meteen : *“Hier gaan we een boek van maken !”* Haar verhaal bleef aan me plakken; voor de rest van de dag had ik een kater. Ze zei dat ze nóg dingen te vertellen had. Ze schreef vier extra roze bladzijden, een vervolg op wat ze in de gevangenis schreef. Daarna volgde in de zomer en de herfst nog een aantal bladzijden over haar broers en zusters en over haar kindertijd. Zes maanden lang zocht ze naar dat eerste verloren schriftje, dat ze in november terugvond in het hok.” Tekenaar Remi zegt : “Ik las het schriftje. Ik herlas het, verbeterde het en typte het over. Haar verhaal bleef overeind, maar Adolpha was eruit verdwenen. Daarom heb ik de originele tekst met de hand overgeschreven, enkel omwille van de leesbaarheid en voor een betere bladspiegel.”

UNE VIE BIEN RENGER d' ADOLPHA

“Het doet pijn als je moeder je zegt : *‘Toen ik in verwachting was van jou, heb ik er alles aan gedaan om je kwijt te geraken. Ik dronk flessen ricard, nam baden met mosterdbloem⁷ opdat je eruit zou komen, maar als een baby wil leven houdt hij vol tot op het einde.’* Het doet pijn om zo'n woorden te horen, maar je moet er niet teveel aan denken. Mijn leven was geen succesverhaal. De pijn die ik onderging vanaf mijn geboorte heeft me altijd achtervolgd en ik denk dat dit mijn leven onmogelijk heeft gemaakt.”

KINDERTIJD IN DE BARAKKEN

“Er was eens een vrouw die geen Bourgoise maar een Lilloise was⁸. Ik ben geboren op 3 juni 1948 in La Charité⁹. Mijn naam is Adolpha Aimée Caroline Van Meerhaeghe, wettelijk erkend

⁶ ATD : All Together for Dignity : Allen Samen voor Waardigheid.

⁷ Warme baden met toevoeging van mosterdpoeier was/is een populaire methode om een abortus op te wekken.

⁸ Lilloise: vrouwelijke inwoner van Lille / Rijsel, stad in Noord-Frankrijk, dichtbij de grens met België.

⁹ La Charité : hospitaal in Lille.

door mijn moeder Emilienne, France, Adolphine Van Meerhaeghe, geboren op 27 januari 1922. Mijn vader was Jules Gaston Parent, geboren op 1 december 1914. Ik kwam als derde kind ter wereld. Vóór mij was er mijn broer Marcel, geboren 26 november 1944 in Geechtak (?), Duitsland. Dan Josiane Rose, geboren op 26 juni 1947 in Rijsel, rue Buffon nr 2, waar we woonden¹⁰.

Bij mijn geboorte schijnt mijn moeder niet gezien te hebben dat ik een groot probleem had, ik hilde altijd. Mijn grootmoeder, die op hetzelfde *palier* woonde, kwam vaak kijken wat er aan de hand was. We woonden daar bovenop mekaar, met vijf in één kamer. Helemaal arm waren we niet, want vader werkte als spoorlegger bij de spoorwegen. Ik schreeuwde het uit als moeder me waste. Daarom kwam grootmoeder me wassen. Ze ging met mij naar de dokter, die me onderzocht. Ik werd opgenomen in het hospitaal Saint Antoine. Daar stelden ze vast dat ik rachitis had ¹¹, ontkalking van de beenderen. Ik groeide wel, maar met meer moeite dan de anderen. Ik was 21 maanden toen mijn broer Paul Henri Van Meerhaeghe werd geboren op 28 maart 1950, op 't zelfde adres. Dan volgde een tweeling Jeanne Leonne en Marie Claire in 1952.¹² Daarna verhuisden we naar de barakken "Jeanne Hachette" in de boulevard de Metz, nr 22. Dat waren de barakken van Abbé Pierre. Er waren twee kamers : een voor de kinderen en de keuken voor mijn ouders. In 1952 leerde ik stappen, ik was 4 ½ jaar oud. Ik onderging 24 beurten met ultraviolet-stralingen. Ik had x-benen. Vanaf 5 jaar ging ik naar de school *Albert Samain*. Mijn juf was juffrouw Soisson, die zeer zacht en lief was. In dit huis kreeg moeder mijn broer Victor Antoine. In "Jeanne Hachette" waren de barakken van hout. In deze kleine wereld van miserie hield ik van sommigen. Kwaad kenden we niet in deze kleine barakken. De mensen hadden veel contact met elkaar. Er werd veel gedronken.

Wat ik me van mijn vijfde het beste herinner is Oscar, het varken dat de wacht hield aan de ingang van "Jeanne Hachette". De politie durfde niet binnenkomen uit angst gebeten te worden. De postbode deed zijn kepi af vóór hij binnenkwam en Oscar liet hem dan passeren. Achterin het *barakkement* woonde Antoine met zijn twee vrouwen, Madeleine en Lise. Ze woonden in een kleine groengeverfde woonwagen met rood dak. Rondom de woonwagen was er een afsluiting omdat er zoveel bloemen in alle kleuren stonden. Tante Paulette woonde drie barakken verder met haar zonen Henri, Jean, Paul, René en haar dochters Helena en Jeannot. Op een keer deed tante boodschappen en mijn moeder paste op de kinderen. Tante zei om vooral goed op Henri te letten als hij naar de wc ging. "*Je moet hem niet afvegen met papier, maar met katoenen doekjes die ik op de kast gelegd heb*". Toen mijn neef naar de wc was gegaan nam mijn moeder een stuk karton om hem af te veegen. Ze zei : "*Als ge nu een teer poepke hebt weet ge waarom*". Op een keer ging mijn vader zijn ex bezoeken om het gezinsboekje op te halen. Toen hij terugkwam hing zijn oog uit de oogkas, tante Paulette stopte het er weer in. We moesten ons behelpen, want er was daar geen

¹⁰ Zigeunerkind Victor vermeldt ze niet, wellicht al kind overleden vóór Adolpha's geboorte.

¹¹ Rachitis: stoornis van de botvorming bij kinderen, meestal als gevolg van vitamine D-tekort.

¹² Tweelingen komen door de eeuwen heen vaak voor in de familie Van Meirhaeghe.

dokter; de mensen hielpen elkaar. Eten hadden we genoeg want achter de heuvel lag een akker waar we zakken aardappelen haalden en wat verder waren er moestuinen met heel wat groenten. Van tijd tot tijd 'bedienden' we ons wanneer de tuinier er niet was en dan deelden we alles.

Bij het gezin rechtover ons kwam de echtgenoot een keer zo beschonken thuis dat hij niet voelde dat er een rat aan zijn neus knaagde. Hij werd met de brandweerwagen naar het ziekenhuis (CHR) gebracht¹³. Er woonden gezinnen met 12 of 13 kinderen in huizen met slechts 2 of 3 kamertjes. Het was geen groot *barakkement* en we leefden er als één familie. De grootste dieven waren die van Kilo Maurel, maar ze hadden het hart op de rechte plaats. De politie kwam vaak bij hen. Wanneer Kilo op café ging werd hij door iedereen gerespecteerd. Iedereen zag zijn eerlijkheid. Als Kilo niet naar huis kwam stuurde zijn vrouw Oscar het varken erop af. Dat dikke zwijn ging alle cafés af in de rue des Postes en vond altijd zijn meester. Toen we verhuisden naar *barakkement* "Jeanne Hachette" deden we dat met de stootkar. We woonden daarna in de Boulevard d'Alsace nr 22. Die barakken waren zwart geverfd. Toen we eraan kwamen hadden de mensen die eruit getrokken waren hun geit achtergelaten. Vader slachtte ze en het leverde heel wat voedsel op. We hadden een poes die ervoor zorgde dat er geen ratten en muizen in huis kwamen. Op een keer werd broertje Pascal gebeten door een redelijk grote hond. Onze poes sprong op zijn kop, krabde in zijn ogen en de hond sloeg op de vlucht. Onze kat was heel mooi en had alle kleuren (lapjeskat).

Er woonden heel wat gezinnen in dit *barakkement*. Er was het gezin van Madame Dupont en hun drie dochters : Chantal, Dominique en Danielle. Er was het gezin Vermendel (Vermandel?) met drie dochters en een zoon. De familie Van Cinagen met dochter Chantal, zoon Albert *Camembert* en nog twee broers. De familie Van Protte met Lucien, Patrique, Lucienne, Patricia en Nicole¹⁴. De familie Gère waar veel kinderen waren, tien denk ik, ongeveer evenveel jongens als meisjes. De familie Floder, de familie Carlier, de familie Marie la Bique (de Geit), omdat ze minstens 10 geitjes hield, niet buiten maar in huis. Het was er vreselijk smerig, maar we hielden van haar want ze gaf ons snoep. Er was de familie Durlique, de vrouw had twee houten benen. Wanneer ze buiten kwam schreeuwde ze altijd. Ze bezat heel wat geld en ze zaaide bankbiljetten in haar tuintje. Toen een jonge snaak een keer deed alsof hij haar tuin zou binnengaan, sprong moeder Durlique van de twee trapjes naar beneden om haar geld op te rapen en wij, de jeugd van het kwartier, hadden dolle pret. We spraken met iedereen. Er was ook de familie van Marthe en haar zoon Maurice die bevriend was met mijn broer Marcel. Die twee waren onafscheidelijk. Marthe zat in een rolstoel. Dat kwam omdat ze een meisje had gered dat door een trein zou worden verpletterd. Marthe duwde het meisje opzij, maar viel zelf onder de trein waarbij haar beide benen werden afgesneden. Het meisje verloor alleen haar grote teen. Er was de familie Hof,

¹³ CHR: Centre Hospitalier ?

¹⁴ Let op de vele Vlaamse familienamen.

hun zoon Jean zat in de klas van mijn broer Marcel en beiden waren altijd de laatsten van de klas. Toen mijn broer zijn rapport 'ns aan moeder toonde was hij weer eens de laatste, maar hij beweerde dat er nog één achter hem was : Jean.

LAGERE SCHOOL

De jongens zaten op de school “Buffon” en de meisjes op de school “Montaine”. Daar had ik een echt *mechante* onderwijzeres, Madame Bour. Ik vond dat ze de gepaste naam had¹⁵. Zodra ze me zag komen, strafte ze me. Ik zei altijd “amen” wanneer ze mijn hoofd poederde met DDT tegen de luizen. Ze had echt een pik op mij. Bij haar heb ik niets geleerd. Men heeft me dan in een andere klas gezet bij een juf die zeer lief was. Bij haar was ik 1ste in tekenen, rekenen en poëzie. Lezen en dictee was moeilijker. Op het einde van het schooljaar kregen we prijzen die Madame Rachel L'Empereur schonk. Dat jaar had ik drie prijzen, en fier dat ik was ! Maar Madame Bour was er nog altijd. Als we naar de cinema gingen kostte dat 50 centimes. Zodra ze me zag sloot ze me op in een hokje waar men de gordijnen bewaarde. Nooit kon ik naar de film. Ik vroeg mijn centen terug. Ze strafte me voor een niemendal. Vaak moest ik op de trede vooraan op mijn knieën zitten, op een ijzeren regel. Dat deed veel pijn toen ik weer opstond. Toen ik dit aan moeder vertelde, bougeerde ze niet. Het was alsof ze het zich niet aantrok. De directrice deelde de meeste straffen uit. Ze was zeer streng. Ik werd zelfs gestraft omdat ik zei dat ik iets niet begreep. Ze zei dat ik thuis mijn lessen moest leren, maar dat moest ik buiten doen, want binnen was dat onmogelijk. Ik moest altijd boodschappen doen, op mijn broertjes passen, de afwas doen. Spelen zoals de andere kinderen kon ik niet. Ik was zo moe dat ik in de klas in slaap viel. Nooit heb ik gezegd wat er bij ons thuis aan de hand was.

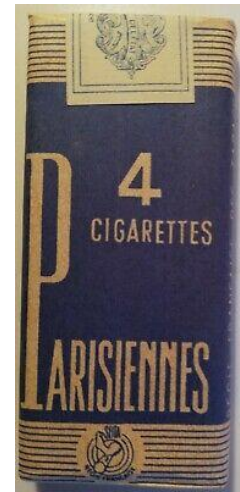
MOEDER EMILIENNE

Op een dag zei moeder aan mijn zus Josiane dat ze op kleine broer Pascal moest passen. Hij werd verpletterd door een kamion die bier leverde aan de familie Gère. Zoubire, die in de barak naast ons woonde, riep nog maar voor ons broertje was het telaar. Hij overleed in de kamion. Men haalde er zelfs de poltie niet bij. Zij namen mijn broertje zomaar mee en deden wat ze wilden. Mijn moeder werd verwittigd, maar die bleef gewoon verder linoleum op de plankenvloer nagelen en diezelfde avond zat ze voor de tv. Ik heb haar karakter nooit begrepen. Volgens haar was dit ongeval mijn schuld. Het pak slaag was voor mij. Op een keer werd broer Victor helemaal blauw. Hij was toen 5 jaar. Mijn moeder hing gewoon de was op. Toen vader thuiskwam van zijn werk nam hij een deken van het bed en bracht broertje naar het hospitaal. Daar wilde men niet naar vader luisteren. Vader werd kwaad, zocht zelf een dokter en opende de deken. De dokter nam mijn broertje mee en legde hem in een zaal. Mocht vader niet gereageerd hebben, dan was Victor gestorven. Enkele dagen later mochten we hem bezoeken; hij was gered. Hier ben ik vader dankbaar voor. Op een dag kwam tante

¹⁵ Misschien bedoelt Adolpha met *bour* “bourreau” : beul.

Helene op bezoek. Voor mij en mijn zus had ze een kleedje gekocht, een wit voor mij en een blauw voor zus Jo(siane). Mooie kleedjes. Daarmee wou tante duidelijk maken dat ze niet *contrarie* was. Moeder bracht de twee kleedjes terug en gooide ze tante in het gezicht. Ze zei : “*Dit zal je me nooit meer kunnen verwijten*”. Het waren de enige nieuwe kleren die we ooit gekregen hebben.

Marcel ging naar Trélon voor een kuur omdat hij iets aan zijn longen had. Ze kleepte hem goed zodat hij niet zou opvallen. Hij was toen 9 jaar. Voor Marcel deed ze veel. Vader moest Marcel niet, hij wou hem vaak slaan, maar moeder sprong er dan tussen en zij incasseerde. Een keer gooide Marcel een kei naar mij, ik werd aan één oog geraakt en had een blauw oog. Moeder zei er niets van. Marcel rookte en als hij zonder sigaretten was, verzamelde hij peuken. Hij rolde sigaretten van alle soorten papier. Zus en ik begonnen ook te roken, we waren 12 of 13 jaar. We probeerden altijd boodschappen te doen voor de burens en met de “zondag” die we kregen kochten we P4 sigaretten. We betaalden 18 centimes voor een pakje van 4 sigaretten.

We leefden in de miserie, maar met toch een zekere rijkdom in onze geest. Toen ik klein was zag ik het kwaad niet. Ik geloofde dat het leven was dat weerstand bood om niet ten onder te gaan. Ik heb een heel hard leven gehad, maar ook plezier met mijn vriendinnetjes. Toen ik klein was had ik 2 of 3 personen met wie ik kon praten, aan wie ik kon zeggen wanneer ik honger had. Mijn grootmoeder die ik na elke schooldag opzocht en die me een vieruurtje gaf, vaak *pain de Pise* met boter en een glas *babeurre*¹⁶. Dan was er Odette Dupont en haar schoonmoeder die me fruit en brood met geitenkaas gaven. En ook nog een schooljuf die me elke ochtend een pakketje met boter besmeerde boterhammen gaf en af en toe een stuk chocolade dat ik dan deelde met mijn zus Josiane. Ik dacht lang dat mijn zus aan mijn kant stond maar, groter wordend, voelde ik me verraden door haar. Als men klein is vertrouwt men de anderen, maar men wordt vaak ontgoocheld.

BROER PAUL HENRI

Paul Henri veegde zijn voeten aan alles en iedereen. Op een keer verkleedde hij zich als een vrouw. Moeder gaf hem een *soutien gorge* (bh) met kousen erin om borsten te hebben. Hij droeg een kleed van een vriendin van moeder. Zo klopte hij aan de deur van onze barak aan en zei aan vader : “*Ik kom voor Adolpha en Josiane*”. Vader was alleen thuis, liet hem binnen en begon hem te bepotelen. Moeder arriveerde en zei : “*Hé, ouwe zot, ziet ge niet dat het uw zoon Popaule is?!*” Vader werd kwaad, ook op moeder, omdat ze hem uitlachte. Wanneer het kermis was, stak Paul een handje toe bij Silvie en Cléber van de manege Lebrun. Als 12-jarige hielp hij om de manege op te stellen. Silvie wou hem in dienst nemen, maar moeder wilde dat niet. Paul zou

¹⁶ Pain d'épices : peperkoek; babeurre : karnemelk

nochtans gelukkig geweest zijn bij hen. Bij ons thuis was Paul de enige die een schoolcertificaat had. Met hem kon ik het het beste vinden. Op een keer gooide Paul tijdens het werk een brok plaaster in Josianes gezicht. Moeder begon te roepen maar Paul antwoordde dat hij niet bang was van vader of moeder, maar daarna sloot hij zich toch vaak op. Op een keer gooide vader kokend water over Paul die verbrand was. Hij was heel dik en toen we 'ns thuiskwamen van 't werk, nam Paul een stuk brood en doopte het in de saus die op het vuur stond, om te proeven. Toen moeder dat zag, brak ze stukken brood met Hollandse kaas en zette de pot op tafel. Paul at alles op. Moeder zei : *“Aangezien ge niet kunt wachten, vreet dan maar, dik varken.”* Hij was gulzig en wij hadden niets meer. Henri, de broer van vader, kwam met de tondeuze om het haar van mijn broers te scheren. Het was zeer lelijk gedaan; er bleef alleen nog een lokje vooraan. Zodra hij weg was nam moeder de schaar en knipte de rest eraf. Wij, de meisjes, kregen altijd een coupe à la Jeanne d’Arc, zo noemde mijn moeder het.

BROER VICTOR ANTOINE

Victor Antoine sprak niet. Pas rond zijn zesde begon hij te zeggen dat hij dorst had, *“ou-oute”*, zei hij dan, en als hij honger had bewoog hij met zijn mond. Moeder was er niet voor hem als hij klein was; 't was vader die hem bij zich hield. Als broer om eten vroeg en vader niet reageerde, sloeg hij met een stoel op vader en die gaf hem dan wat hij gevraagd had. Als Victor buiten speelde ving hij met de blote hand ratten uit de riolen. Hij was er niet bang van. Hij nam ze bij de staart en kwakte ze tegen de muur. Daarna droeg hij ze naar mijn moeder die hem een rammeling gaf opdat hij daarmee zou stoppen. Victor huilde nooit, het was een harde. Hij brak verschillende keren zijn arm zonder iets te zeggen. Hij wist niet wat pijn was. Zijn tanden groeiden scheef, i.p.v. van normaal groeiden ze naar boven en hij had altijd aften in zijn mond. We gingen naar de tandarts in het hospitaal en die trok zijn tanden zonder verdoving. Omdat hij geen krimp gaf kreeg hij dan snoep. Moeder waste ons in een grote zinken kuip, eerst de meisjes en dan de jongens en als we 's avonds in bed lagen waste ze zichzelf. Een keer waste ze Victor en kleepte hem aan. Hij stapte naar buiten en wat later kwam een vrouw zeggen aan moeder, *“Mienne, ik zag uw zoon naakt in de sneeuw in de buurt van Place Déliot”*. *“’t Is niet mogelijk”*, zei moeder en ze ging hem zoeken. Ze vond zijn kleren in de tuin rechtover ons *barrakement*. We vonden hem en inderdaad, hij was helemaal naakt en speelde in de sneeuw. Die keer zijn we bang geweest. We speelden vaak indiaantje en we bonden Victor 'ns vast aan een boom in het park. Toen we de parkwachter zagen, sloegen we op de vlucht, maar Victor werd ondervraagd. 't Was feest toen we thuiskwamen... Vader

had zijn broeksriem al vast en moeder de martinet¹⁷ voor Paul, Josiane, Marcel en ikzelf. Aangezien Victor niet goed kon praten stuurde moeder hem naar de winkel om “schele haring” en “gebottelde keutels van mieu mieu¹⁸”. Ja, moeder maakte ons graag belachelijk.

BROER MARCEL

Broer Marcel is altijd moeders lieveling geweest. Hij was nochtans net zo armoedig en slechtgekleed als wij, maar hem verzorgde ze beter. Toen hij werk gevonden had, moest hij van vader zijn armen in de lucht steken, waarna die hem in zijn ballen sloeg. Vader zei : *“Nu je eieren gebroken zijn, kan je gaan werken”*. (Foto : van links naar rechts : Marcel (achteraan), Paul Henri, Adolpha en Josiane V M.) Marcel werkte samen met vader bij de vuilnisdienst, waar ze de vuilnis sorteerden. Later werkte Marcel op een boerderij waar hij geslagen en mishandeld werd. Daarna was hij nooit meer dezelfde. Hij was bang en angstig en vader profiteerde daarvan. Toen vader een keer stomdronken thuiskwam sloeg hij Marcel met een gloeiend stuk hout. Moeder greep de bijl en sloeg ermee op vaders kop en gooide hem buiten. Marcel huwde met Elise en ze waren gelukkig. Zij was wat streng

maar met haar gezin ging het goed. Daarna raakte ze verlamd. Marcel kwam elke zondag met haar naar buiten en dan gingen ze een glaasje drinken en wandelden naar de markt van Wazemmes. Hij werkte met (mijn man) Jean-Baptiste (Lopez) in de *Compagnie Générale de Chauffe*. Ik nodigde het koppel eens uit op Kerstavond in de rue Balzac, samen met nog een paar familieleden, Louis en Chantal. Die twee dronken teveel en alles liep uit de hand. Ik schaamde me dood want ik hield van Marcel en Elise. Het werd de slechtste Kerstmis ooit. Chantal kotste in het bord van Elise. Allen bleven bij ons overnachten omdat het al te laat was. Marcel en Elise waren content. Midden in de nacht moest Louis pissen en deed dat naast het bed waar Marcel en Elise sliepen. Toen ze uit bed stapten, traptten ze met beide voeten in de zeik. Toen ik dit aan Jean-Baptiste vertelde, zei hij *“ferme ta gueule”*. Ik kuiste alles op en was ontgoocheld, niet voor mezelf, maar voor mijn broer. We hebben nog foto's van die avond.

¹⁷ Soort zweep : stok met een tiental lederen riempjes waarmee geslagen werd, op de kuiten of op de blote billen.

¹⁸ Miou Miou : Franse actrice.

ZUS JOSIANE

Zus Josiane Simone Rose was een dievegge die zich alles permitteerde. Toen ze nog kind was ging ze stelen in de snoepwinkel. Ze deed alsof moeder een houten krat nodig had om het vuur mee aan te steken. Een keer brak ze het melkflesje van onze kleine broer Pascal; zij ging er een nieuw stelen. Moeder liet haar doen en zei er niets van. Ik maakte vaak ruzie met haar. Ik was 14 en zij was 15 toen we samen uitgingen om de jongens te zien en een man die Petit Paul heette. We hadden veel plezier met hem. Toen we 'ns ergens op een bank zaten dook vader plots op, met een bijl. Paul zei "*Tiens, Geronimo heeft zijn strijdbijl weer opgegraven*"¹⁹. Zus en ik sloegen op de vlucht, vader achter ons aan. Toen we thuis kwamen vroeg moeder of we vader gezien hadden. We zeiden: "*Ja, hij zat achter ons aan met de bijl*". Hij kwam pas 's anderendaags thuis toen we al naar 't werk vertrokken waren, zonder broek en zonder schoenen. Ze hadden hem bestolen toen hij ergens zijn roes lag uit te slapen. Toen ze 15 ½ was ging mijn zuster een keer slapen bij tante Paulette, een prostituee. Ze was zwanger en tante gaf haar een breinaald mee²⁰. Toen ze weer thuis kwam droeg ze een jurk met strikjes op haar derrière en een diepe décolleté. Zelfs mijn moeder vond dat het een jurk voor hoeren was. Eerst huwde ik en daarna Josiane. Moeder kwam niet naar ons huwelijk. Josiane had een buitenechtelijke relatie met Jean-Baptiste. Zodra haar vent werken was, ging hij bij haar en dan trokken ze alletwee op café om te drinken. Haar man was een *cocu*²¹. Op een dag kwam hij vroeger thuis en zag dat zijn vrouw niet in bed lag. Alleen de kinderen waren thuis. Mijn zus wist op welk uur hij thuiskwam van zijn werk en dan haastte zich dan naar huis om hem op te wachten. Dit keer wachtte *hij* op haar tot *zij* thuiskwam, met d'r haar helemaal in de war. Hij vroeg van waar ze kwam? Ze zei dat ze boodschappen had gedaan. "*Om 4 u 30 's nachts?*" Hij werd razend en gaf haar een rammeling. Zij diende klacht in en *hij* werd gestraft i.p.v. *haar*. Het recht stond aan haar kant; een smerige zaak.

ZUS SONIA

Zusje Sonia Jeanne is geboren op 2 mei 1957 en dan kwam Jean-Pierre Marcel, geboren op 12 december 1958. Over Sonia vertel ik het weinige dat ik nog weet. Ze werd eens door moeder gestraft en ze verstopte zich onder het bed. Moeder gooide een klein bankje op haar hoofd en ze had een open wonde. Odette ging met zusje naar de dokter om de wonde te naaien. Moeder zei dat ze het niet expres gedaan had, maar haar geste was toch heel brutaal. Ik weet niet of mijn zusje gelukkig was bij mijn ouders. Op een keer lag vader te slapen in de zetel. Sonia maakte zijn ogen zwart met roet van een kookpot. Vader werd wakker en vroeg wie dit gedaan had en moeder moest erg lachen. Sonia begon uit te gaan en ze ontmoette een jongen die ze heel graag

¹⁹ Geronimo : beroemde indianenleider van de Apaches (1929-1909) die jarenlang een guerilla-oorlog leidde tegen de blanke Amerikanen.

²⁰ Breinaalden werden gebruikt om illegale abortussen uit te voeren.

²¹ Cocu : hoorndrager, bedrogen echtgenoot.

zag. Het bleef niet duren en ze wilde zelfmoord plegen, ze was toen 15 jaar. Daarna leerde ze André kennen, met wie ze trouwde omdat ze zwanger was. Ik weet dat ze niet ongelukkig is. Ze heeft twee dochters en een zoon. Ik ben voor haar een “*tuberculeuze*”, een te mijden persoon, dat heeft ze gezegd aan haar dochter Karine, die nu zelf drie zonen heeft. Er was ook Christel, die ook kinderen heeft. Meer weet ik niet want ik heb geen contact met haar. Ik was al eens bij Karine, die een heel mooi huis heeft. Mijn zus Sonia heeft twee auto's, één voor haar en één haar man. Ze heeft naderhand haar huis gekocht.

Na het overlijden van mijn broers Paul en Victor, die een toelage wegens hun handicap hadden, trokken we achterstallen. Met dat geld betaalde ik hun begrafenis. Paul had niet veel op zijn rekening, Victor had genoeg om ze als prinses te begraven. Wat resteerde gaf ik aan moeder en stelde voor het geld opzij te leggen. Mijn zusters Sonia en Josiane wilden er een grafsteen mee kopen. Jean-Pierre kwam zeggen dat ze thuis niets meer te eten hadden en dat moeder geld had, maar dat ze het niet mocht gebruiken van Sonia. Ik ging naar mijn moeder en zei haar: “*Zo'n grafsteen is iets voor later, je leeft nu, doe jezelf eens een plezier, en als Sonia hier iets van zegt, stuur ze dan maar naar mij*”.

ADOLESCENTIE

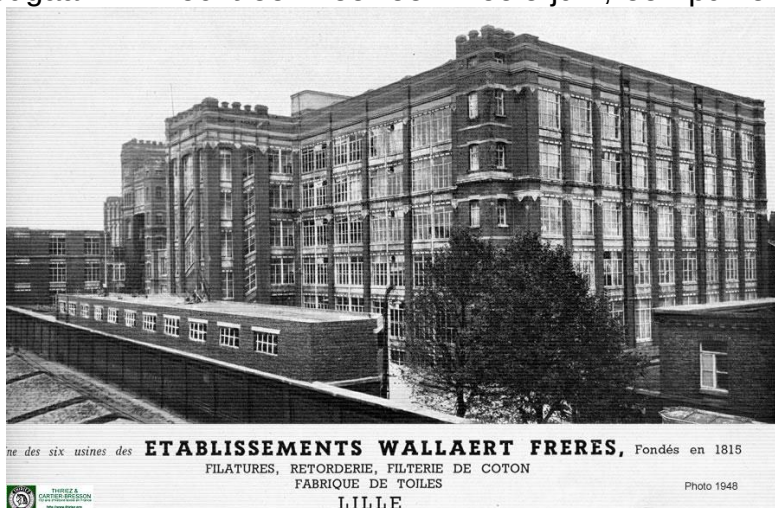
Nadat mijn kleine zusjes²² overleden waren, verhuisden we naar een ander “*barraquement*” in de Boulevard de Trasbourg (Strasbourg), naar een huisje met twee kamers en een keukentje. Toen Sonia geboren was had vader vieze manieren. Zodra moeder boodschappen deed, trok hij me bij de haren mee en verplichtte me zijn geslacht aan te raken. Hij toonde me voor hoe ik het moest doen, omhoog en omlaag. Ik trok hem af. Hij zei ook dat ik er op moest zuigen als op een zuigsnoepje. Dat deed hij ook met Josiane. Ik walgde ervan. Hij deed me veel pijn door daarbij aan mijn haren te trekken. In 1961 werd mijn broertje Pascal geboren als laatste kind in het gezin. Toen moeder in het moederhuis lag, werkte vader op verplaatsing. Om op de kinderen te passen logeerde Minmin bij ons, een oudere vrouw die in mijn bed sliep; ik sliep op de grond. Op een avond, toen vader thuiskwam, ging hij naast mij liggen op de grond. Zijn vingers zaten overal waar ze niet moesten zitten. Ik vluchtte naar de kamer van de meisjes, waar Minmin sliep, hilde en schaamde me diep. Toen moeder terug thuis was met mijn broertje en zij boodschappen moest doen, vroeg ik altijd om

²² Tweeling Marie- Claire en Jeanne Leona, overleden 6 maanden oud.

met haar mee te gaan, maar dat wilde ze niet. Ik was bang van vader, hoewel hij nooit sloeg, maar zijn vuile manieren vergeet ik nooit meer. Telkens hij me wou pakken, vluchtte ik. Ik was nauwelijks 12 jaar. Op een keer liep ik de deur uit naar de politie in de rue Buffon. Ik zei hen dat er een man achter me aan zat. Ze hielden vader voor één nacht vast. Toen hij weer thuis kwam had ik nog meer schrik, maar het was gedaan, hij heeft me nooit meer aangeraakt. Moeder echter was razend op mij en gooide me eruit. Het was winter en het sneeuwde. Ik leefde buiten en sliep in de wc, ik at droog brood uit de vuilnisbakken en hield het onder een kraantje om het harde brood slap te maken. Pas na drie dagen kwam moeder me halen.

We moesten weg uit de barakken omdat ze afgebroken werden en we verhuisden naar de rue Carine, ingang 1, nr 1. Ik was toen 14 jaar en werkte in de weverij Wallard (Wallaert Frères, zie illustratie). Moeder zat vaak in geldnood. Ze liet ons spullen pakken uit de winkels waar we werkten. Toen ik 16 was werkte ik bij Faucheur, rue des Stations, (weverij) waar ik een jongen leerde kennen, Bernard. Hij was lief en ik voelde me goed bij hem. We gingen naar de cinema, rookten, dronken een glas, zoals jongeren doen. Hij was mijn eerste liefde. Ik voelde het binnenin mijn lijf. Voor één keer was ik gelukkig. Ik draaide dubbele shiften om me kleren te kunnen kopen zoals de andere meisjes. Ik wou de mooiste zijn. Maar het bleef niet duren. Bernard liet me vallen; ik dacht dat ik zou doodgaan. Ik kocht een keer een mooie jurk, een pull en laarsjes om uit te gaan. Toen ik ze op zaterdag wou aantrekken, was alles uit mijn kast verdwenen. Jojo (Josiane) had ze geleend. Ik zei aan moeder : *“Ik zal uw lievelingetje er vanlangs geven als ze weer thuiskomt”*. Toen Jojo thuis kwam moest ze alle kleren uittrekken en moeder stak ze in brand. Ik huilde en zei : *“Ik wil geen cent meer verdienen voor jou”* en ik stopte met werken. Weer kwam ik op straat terecht, met alleen maar mijn kleren. Niet ver van ons woonde Odette Dupont, die een dochter van mijn leeftijd had. Odette gaf me te eten en een deken en ik mocht daar in de kelder slapen. Ik was SDF ²³ (dakloos), maar ik had toch mijn Pélican tafelbiertje. Ik was er niet ongelukkig en lachte altijd. Op een keer wou mijn zus vader

²³ SDF : Sans Domicile Fixe of Zonder Vaste Verblijfplaats.

slaan, die voor één keer geen ongelijk had. Ik kan geen onrecht uitstaan, dus trok ik haar bij de haren van hem af en gaf haar een flinke pandoering. Ik weet dat ik *mechant* was, maar 't was met een goede bedoeling. Mijn vader kon zich die dag niet verdedigen. Hij had een open wonde aan het hoofd en bloedde hevig.

Ik had een hondje, Pepette. Moeder stak hem altijd buiten als ik ging werken. Hij rende me tegemoet wanneer ik van mijn werk kwam. Op een keer kwam hij niet opdagen. Ik vroeg aan moeder waar Pepette was, ze antwoordde niet. Ik zocht hem overal maar vond hem nergens. Toen ik me 's ochtends klaarmaakte om weer te gaan werken was hij plots terug. Zijn ogen waren uitgestoken en hij zat vol kwetsuren. Ik ging niet werken maar trok ermee naar het hospitaal waar iemand werkte die ik goed kende. Die zei : *"Ik zal zien wat ik kan doen, kom morgen terug"*. 's Anderendaags ging ik terug. Hij zei : *"Ik heb hem een spuitje moeten geven omdat zijn hersenen geraakt waren"*. Achteraf vernam ik dat mijn broer Pepette geslagen had met een stok met een nagel erin. Moeder had de hond in de kelder verstopt opdat ik hem niet zou zien in die toestand. Ik nam het hen erg kwalijk.

TROUWEN MET JEAN-BAPTISTE

Toen ik 17 ½ was leerde ik Jean (-Baptiste Lopez) kennen en zes maanden later trouwden we. Ik was drie maanden zwanger. Onze trouwdag was er geen van grote vreugde, want diezelfde avond nog zei Jean : *"Ik trouw niet met je omdat ik je graag zie maar omdat je in verwachting bent en dat zal je geweten hebben! Ik zal de salope die me zo in de zak heeft gezet regelmatig slaag geven"*. En het regende vaak slagen. Ik heb veel gehuild, maar omdat ik gehuwd was had ik het recht niet om weg te gaan en bovendien was ik in verwachting van Jean Paul André, die op 18 augustus 1966 geboren werd. Een zeer schoon kindje met stroblond haar, 3 kg 650. Hij had een kleine handicap : hij wreef constant zijn voetjes tegen elkaar waardoor de huid openging. Ik moest van de dokter een stokje tussen zijn voetjes stoppen om het wrijven te voorkomen.

Ik werkte bij "*Pantouffe Jeva*", net als Jean²⁴. Ik was meteen weer zwanger. Omdat er bij ons altijd ruzie was ging ik naar de dokter want ik deed een misval. Dan was ik weer zwanger, van Janique Béatrice, geboren op 30 maart 1968. Net als ik, werd ze geboren met rachitis. Ze woog 3 kg. Ik gaf borstvoeding zoals aan Jean-Pierre maar ze kwam nauwelijks aan. Ze kon heel vroeg stappen, op 9 maanden, ondanks een probleem aan de linker heup. Ik liet haar zonder orthopedisch apparaat lopen. Toen ik na zes maanden bij de dokter kwam zei hij : "*Chapeau madame, zij is genezen*". En dat zonder hulpmiddel.

Dan werd ik weer zwanger, van Francis Fernand, geboren op 13 augustus 1969. Hij kwam ter wereld met een gezwel in de nek. Ik was ongerust. De dokter zei dat het een "bloedbol" was en dat hij met zijn hoofdje een beetje hoger moest slapen. Na een week was het oké. Ik moest mijn dochtertje naar Monceau Saint Wats brengen²⁵. Ik liet Francis bij een buurvrouw, hij was te klein om mee te gaan. Ik kolfde melk voor zijn flesjes. Met een zwaar hart liet ik mijn baby daar achter, maar het moest. Zijn zusje was immers echt ziek en ik wilde niet dat het zou gaan zoals bij mij. Mijn moeder heeft nooit gedaan wat de dokter voor mij voorschreef. Zo moest ik van de dokter naar zee, voor mijn benen, maar moeder zei : "In plaats van naar de *mer*, ga je naar *père*". De gezondheid van mijn kinderen was voor mij "*le prix mordiale*", het allerbelangrijkste ²⁶.

Jean-Paul was nog heel klein toen hij op zijn vader sprong wanneer die me afroste. "*Sla mijn mama niet !*" Ik verbleef boven een café waar Jean belotte speelde²⁷. Wanneer hij naar boven kwam maakte ik eten en aten we samen, maar ik ging uitrusten in de rue Jules Breton, in de wc. Toen ik verhuisde was Francis 6 maanden. Ik moest hem toen ook bij iemand achterlaten omdat mijn dochtertje naar huis kwam. Ik kon hem niet meenemen omdat de vader het niet wilde. Ik had hem graag bij mij gewild. Mijn kinderen betekenen alles voor mij. Toen mijn dochtertje weer thuis was, begon ik meer en meer te drinken. Ik zag hoe malheur op malheur zich opstapelde in mijn leven. Op een keer bracht een broer van Jean hem naar huis omdat hij stomdronken was. Die deed me oneerbare voorstellen, zat me achterna rond de tafel. Ik rende naar buiten, naar mijn schoonmoeder. De volgende dag vertelde ik dit aan Jean. Hij zei er niets over, maar elke keer als we ruzie hadden, zei hij dat onze zoon Jean-Pierre er eentje van een arabier was en dat Francis van zijn broer was. Het is waar dat Jean-Paul gekruld haar had en een heel mooie baby was. Toen hij ter wereld kwam was hij helemaal bedekt met haar en hij had ook "*favoris*"²⁸. Hij behield lang dat haar en ik was er fier op; hij leek sterk op mijn schoonmoeder. Hij was ook van niets bang, was frank en moedig. Eén gebrek : hij was gulzig en kreeg nooit genoeg van taartjes en bonbons.

²⁴ Pantoufle Docteur Jeva : pantoffelwinkel.

²⁵ Monceau-Saint Waas

²⁶ Primordiaal, het belangrijkste, wat op de eerste plaats komt.

²⁷ Belotte : kaartspel.

²⁸ Bakkebaarden.

Vaak zaten we voor de deur te praten met de buren. Ik nodigde graag iedereen uit. Er was zelfs een zeer arme vriendin die ik hielp zoveel ik kon. Eugenie heette ze. Haar man heeft ooit nog een lessenaartje in hout gemaakt voor onze Francis. Ik kon er al zijn speelgerief in stoppen. Ze heetten Vermelenne (Vermeulen?). Ik hield van hun dochter Patricia; we waren altijd samen. 's Avonds, als Jean werkte, kwamen Lena, de tante van Jean, mijn schoonmoeder, de peter van Francis en Fernand Hugon bijeen op de koer. Er waren ook nog twee *numero's* bij die altijd gekkigheden uithaalden: Cléber De Molle en Maurice. Op een keer ging Maurice zijn pispot uitgieten in de wc; hij struikelde op het trottoir vóór de deur van Fernand. De drollen vlogen in het rond. Fernand schreeuwde hem toe dat hij alles moest opkuisen en Maurice raapte de keutels allemaal op met de hand. We laggen dubbel van het lachen, ook Maurice. In die tijd konden we ons nog amuseren. Cléber ging midden de straat zitten en de patron van het café trok zijn tanden met een trektang. Hij dronk veel, maar hij was nooit méchant. In de straat waren twee winkels: *Chez Françoise* en *Chez Blanche*. Jean gaf me nooit geld om boodschappen te doen. Op een keer trok ik naar de winkel om raad te vragen over een kookrecept, zonder mijn liter Pélican (bier) te vergeten. 's Anderendaags ging Jean zelf betalen, samen met mij. Ik heb nooit geld gehad; zelfs de kinderbijslag ging naar zijn spaarrekening en *hij* deed de boodschappen. Ik klopte vaak aan bij mijn grootmoeder of bij mijn moeder omdat ik zelf niets had. Daarom zegt men altijd : *“Als ge kunt schijten, hebt ge iets te eten”*.

Zoon Nicolas werd geboren op 12 april 1973. We verhuisden naar een torenblok op de 9de verdieping in de rue Balzac. 't Was er groot, veel ruimte, drie kamers, een keuken en een eetkamer. We moesten meubels kopen. Ik vond dat heel fijn. Mijn zonen hadden hun kamer en mijn dochters ook. Toen we erin trokken vond ik een keer Jean-Pierre niet meer terug; ik zocht hem overal. Hij zat in de badkuip en nam een bad. Maar het leven bleef hard want Jean bleef me slaan en schopte me uit het bed om op de grond te slapen. Een keer zat hij me achterna met een mes en sloot ik me op in de badkamer. Ik moest voor Jean mijn benen openen als *hij* goesting had, anders kreeg ik slaag. En zo groeide de haat. Jean droeg op zijn werk zware veiligheidsschoenen en toen hij eens dronken thuis kwam gaf hij me daarmee een grote schop. Ik werd in *de spoed* opgenomen. Van voet tot kuit zat ik in het gips, anderhalve maand, daarna kiné. Jean was razend omdat ik dat tweemaal per week moest doen. Ik weet niet of hij kwaad was omwille van het geld of door jaloezie. Een andere keer moest ik naar de dokter omdat ik mijn hoofd niet meer kon bewegen. Dokter zei : *“Als dat zo blijft duren zal hij u eens de konijneslag geven”*²⁹. Toen Jean 'ns razend was, heb ik de hete *“coué de rata”* (stoofpot?) die op tafel stond over zijn

²⁹ Dodelijke nekslag achter de oren alvorens het konijn te slachten.

kop gegoten. Hij zat me achterna en ik sloeg een fles kapot op zijn hoofd. Ik had er genoeg van; ik liet me niet langer doen. Ik sprak hierover met mijn schoonmoeder, die begon te huilen en zei dat hij was zoals zijn vader. Ook zij had geen mooi leven gehad. Daarna kwam ze vaak bij ons thuis. Toen Nicolas twee jaar oud was leek Jean wat te kalmeren.

Ik kocht een klein Duits herdershondje, Bella. Toen ze groter was heeft ze me dikwijls verdedigd tegen de aanvallen van Jean. Toen hij me een keer in een bezopen koleire wilde slaan, beet de hond hem. Hij probeerde Bella te doden met een mes. Ik sloot me met de hond op in de badkamer, tot iemand op de deur klopte. Ik heb me vaak met de kinderen in de badkamer verschanst om geen slaag te krijgen. Na de ruzie ging hij slapen en dan kwam ik eruit om te eten te maken. Mijn kinderen zijn opgevoed in angst, zoals ook ik altijd bang was, maar ze leden nooit honger. Er was op tafel altijd wel wat eten te vinden. Na een zoveelste ruzie zegde ik tegen Jean : *“Als de kinderen groot zijn ga ik weg van u”*. Hij antwoordde : *“Vóór het zover vermoord ik u”*.

Ik speelde ook op de Lotto en op een keer won ik 7 miljoen 200 duizend (Franse) franc³⁰. Het geld was snel verdwenen want Jean zette het op *zijn* bankrekening en betaalde 300.000 franc aan de dochter van een pompier. Hij gaf veel geld aan die familie. Hij kocht ook een kinderfiets en toen Jean Paul 15 was kreeg hij een mobilette. Ik haalde mijn rijbewijs. Met de kinderen gingen we een auto kiezen. Ik vond een Talbot Simca. Toen ik op een avond thuiskwam was de buurvrouw van de 7de verdieping er. Mijn kinderen zaten allemaal buiten. De buurvrouw zat op zijn schoot en Jeans handen zaten onder haar rok. Toen ik vroeg wat ze deden, zei hij dat ze een leuk spelletje aan 't spelen waren. Ik greep Marie-José vast en gooide haar buiten. Op café kuste hij vrouwen *“sur la bouge”*, op de mond. Ik had niets te zeggen, alleen alles te ondergaan.

Dan verhuisden we naar een huis in de rue Godefroy Cavaignac. Daar werd het nog erger. Mijn zonen begonnen uit te gaan. Jean zei : *“Als uw moeder daar iets van zegt, stuur ze dan schijten”*. Ze pleegden kleine diefstallen, maar toen hij ze moest ophalen bij de politie, zei hij : *“Het zijn uw bastaards, niet de mijne”*. De eerste keer dat ik ze haalde in de gendarmerie ging het om Francis en zijn vrienden. Ik beefde van de angst dat men hem niet met mij zou meegeven. Op een keer kwam de politie vragen of ik een zoon had die Jean-Paul heette? Ze namen hem mee en toen ze terugkeerden zegden ze dat Jean-Paul de chef (van het groepje) was omdat hij de oudste was. Ik gaf Jean-Paul een klap in zijn gezicht. Er was ook een jongen bij die Woff heette, die gaf ik ook een plets op zijn smoel en daarna Francis. Hij hield zijn handen voor zijn gezicht en de agent bracht hem weg. Dan zijn we naar huis gegaan. Ik was razend. Ik nam een schaar en zei aan mijn zonen: *“Ik zal jullie eens tonen hoe een boef eruit ziet”* en ik knipte hen helemaal kaal. Jean-Paul plakte ik tegen de muur en hij begon te huilen, maar Francis lachte me uit. Mijn dochter nam het op voor Jean-Paul en schold me uit

³⁰ In 1960 werd de nieuwe frank ingevoerd, die een waarde had van 100 oude frank.

voor 't vuil van de straat. De volgende dag zei Jean aan de zonen: *“Als uw moeder u nog eens slaat, sla dan maar terug op haar smoel”*. Mijn dochter gooide een glas naar mij en Francis wou me slaan. Jean schoot op mij met zijn karabijn, maar het schot ging niet af. Hij stapte naar buiten en daar ging het wél af...

Enige tijd later kwam de politie Jean-Paul oppakken, hij lag nog te slapen. Hij zei :*“Laat me niet arresteren, ik smeeek je mama, de vorige keer hebben de flikken me zwaar aangepakt”*. Ik vroeg de flikken waarom ze hem met z'n vieren kwamen oppikken. Zij antwoordden: *“Om hem te ondervragen”*. Ik zei : *“Ik ga met hem mee, ik laat hem niet alleen bij jullie achter”*. Zij haalden hun typemachine en ondervroegen hem bij ons thuis. Alles heb ik gedaan voor mijn zonen. Ze hebben het nooit begrepen, voor hen was wat ik deed maar normaal. Het doet pijn als ik denk aan alles wat ik van hun vader heb moeten ondergaan. Hij had moeten zien wat er aan de hand was. Nooit deed hij enige inspanning voor de kinderen. Ik was altijd overal. Op een dag kon ik het niet meer aan. Ik vroeg aan Jean om me te helpen; hij antwoordde dat het mijn bastaarden waren. Ik begon te huilen en stapte naar het justitiepaleis om hulp te vragen. Daarop kwam er een opvoeder.

Met de zonen ging het van kwaad naar erger. Ze stalen auto's om ze te verkopen aan een garagist. Ze hadden hun zakken vol geld. Dat was de laatste druppel. Ik liep weg van huis waar ik alleen maar *malheur* kende. Ik liet mijn armen hangen; ik schaamde me. 's Avonds werkte ik in een café, waar ik meer en meer begon te drinken. Ik verloor alles, ook mijn zelfrespect. Ik sliep in mijn auto. Paul Parmentier zei me dat zijn moeder overleden was en dat ik bij hem mocht komen wonen, wat ik deed, maar het bleef niet duren. Ook hij dronk en als hij zat was sloegen zijn stoppen door. Annie, een vriendin van mij, had mijn auto daar zien staan en meldde dit aan Jean. Hij liet mijn wagen wegslepen. Nu had ik niets meer, geen schuilplek meer. In mijn handtas had ik een chequeboek met nog één cheque. Ik kocht er kleren mee en voedsel, zonder te denken dat ik mijn kinderen daarmee tekort deed. Ik wist niet meer wat ik deed. Ik dacht dat Jean geld had op zijn rekening, aangezien hij mij nooit geld gaf. Op café speelde ik met de kaarten, voor bier, maar ik hield meer van cognac met *“menthe”*. Ik was ongeveer twee keer per dag dronken.

Ik ging bij mijn broer Marcel en zijn vrouw Elise wonen. Ook daar dronk ik veel. Ik sliep er op een *plooibedje* dat ik van een vriendin had gekregen. Ik maakte kennis met Maurice, een *“mec”* die gescheiden was. Ik ging vaak uit met hem, naar de cinema in de rue Wazemmes. We speelden wedstrijden belotte. Op een keer was Maurice mijn tegenspeler. Ik won en die zot sloeg me; ik bloedde uit mijn mond. Ik belde naar mijn zoon Francis, die meteen kwam. Hij bekeek Maurice en vroeg me: *“Wat moet ik doen met die gast? 't Is een zuipschuit, hij zit volgetankt”*. Ik ging terug bij mijn broer slapen. Ik slikte een tube pillen die Elise bezat want ik wou dood zijn. Maurice belde de brandweer en ik werd naar het hospitaal gevoerd. Ze gaven mij een lavement. Ik liep leeg. De stront zat overal en ik had geen plekje waar ik mijn broek kon hangen die vol stront zat. 's Anderendaags verliet ik de kliniek en ik dacht : mijn leven is slechts *merde*.

Ik zat op café en dronk almaar meer. Ik dacht dat alles beter zou gaan wanneer ik dronk.

LEON

Op een dag ontmoette ik Leon. Hij vroeg me om bij hem te komen wonen, wat ik deed. Wat later trok ik geld waarmee ik een auto kocht, een *“forte tonus”* (Ford Taunus). Ik ging naar de winkel waar Jean werkte. In mijn hoofd maalde steeds weer de idee dat hij me de liefde van mijn kinderen ontstolen had. Ik wou hem vermoorden, hem kapot maken, zoals hij het met mij had gedaan. Ik weet het, ik dacht niet helder meer na, ik wou mijn kinderen terugzien. Ik dacht alleen maar daaraan. Omdat ik ze niet te zien kreeg, keerde ik terug naar Leon. Hij had meer dan gewoonlijk gedronken. Ik kreeg mijn eerste rammeling. Ik trok weer de straat op, met toegetakeld gezicht. Op café ontmoette ik Nathalie. Zij nodigde me uit bij haar thuis waar ik twee of drie maanden verbleef.

En dan zag ik Leon terug; hij excuseerde zich. Ik herbegon met hem en ik kreeg mijn tweede pak slaag. Ik kon niet ontsnappen, want hij had de deur gesloten. Ik raakte niet meer naar buiten zolang de aframmeling duurde. Leon was best een goede kerel als hij niet dronk. Ik raakte weer zwanger. Ik was drie maanden ver toen hij me in de buik stampte, waardoor ik het kind verloor, wat ik hem zeer kwalijk nam. Hij sloeg me met een hamer; ik zag eruit als *Casimodo*³¹. Ik ging terug naar mijn kinderen. Mijn dochter hilde toen ze me zag. Zoon Nicolas vergezelde me naar het hospitaal³². Zodra we buiten kwamen uit de kliniek zei Nicolas: *“Kom weer naar huis mama”*, wat ik deed. Jean zei : *“Als ge seks wilt met mij geef ik u 100 franc”*. Ik stapte in mijn auto en vertrok; ik ben geen hoer hé. Ik vroeg de scheiding aan en verloor die omdat ik het echtelijk dak had verlaten. Ik sliep weer in mijn auto. Leon zocht me; mijn dochter zag hem en haalde haar broers erbij. Francis gaf Leon dezelfde rammeling als hij mij gegeven had. Ik wist dat mijn zoon van mij hield, omdat hij me verdedigde. Leon kwam in het café waar ik werkte en vroeg me terug te keren, maar ik weigerde. Mijn zoon kwam en zei dat zijn vader hem aan de deur had gezet en dat hij niet wist waar naartoe. Ik keerde terug bij Leon, met mijn zoon, en daarna kwam de tweede. Ik wist niet of het was om van mij te profiteren en de sleutels van mijn auto te nemen om 's avonds uit te gaan. Op een keer zag ik dat mijn auto verplaatst was. Ik parkeerde hem achter slot en grendel en mijn zonen keerden terug naar hun vader.

³¹ Quasimodo : de gebochelde misvormde klokkenluider van de Notre Dame in Parijs.

³² CHR : Centre d'Hébergement et de Réinsertion sociale.

HET KARABIJN

Leon bleef me mishandelden. Ik liep een diepe wonde aan mijn hoofd op. Ik bloedde hevig maar ik zei hem: *“Het is wat het is, ik zal je niet meer verlaten”*. Hij kocht een karabijn en zei: *“Zie je dit geweer, daarmee ga ik je zoon als een hond afschieten”*. Op een avond toen we bij Isabelle geweest waren, had hij gedronken en ik ook. Thuis gekomen dronk hij nog twee glazen in de tijd dat ik er één dronk. Ik voelde dat ik weer slaag zou krijgen en ging naar de slaapkamer, slikte een tube pillen en legde me neer. Ik keek rond en zag het karabijn staan. Ik zocht twee kogels en laadde het. Toen hij naar boven kwam riep ik : *“Kom niet binnen of ik schiet!”*. Hij antwoordde: *“Ge zijt maar een laffe schijtluis, ge durft nooit schieten”*. En toen schoot ik. Ik wilde hem niet doodschieten, maar alleen kwetsen om hem te laten voelen dat het pijn doet. Toen ik Leon op de grond zag liggen, zag ik eerst geen bloed. Ik dacht dat ik hem gemist had en zei: *“Leon, hang het zotteke niet uit”*. Toen zag ik bloed langs zijn arm vloeien en rende naar de telefoon. Ik belde de politie. Die kwamen met drie auto's. Wanneer ik slaag kreeg bougeerden ze niet, maar nu waren ze daar meteen. Ik moest buiten wachten tot ze hem naar beneden brachten. Eén uur later kreeg ik de boeien om. Ik droeg een minirokje toen ik in de politiewagen stapte. Ik werd ondervraagd door de chef van de politie. Hij zei : *“Ge moest klacht neergelegd hebben toen hij u mishandelde”*. Ik zei : *“Dat heb ik gedaan, maar niemand deed iets en toen ik klacht kwam neerleggen werd ik zelfs bepoteld door de flikken”*. Hij vroeg door wie en ik duidde ze aan : een blonde en een dikke. Ik wist niet dat Leon op slag dood was. Ik vroeg aan de politie of hij naar buiten zou komen. “Ja”, zeiden ze. Tot de dag dat ik voor de rechter in het justitiepaleis stond wilde ik dood zijn. Ik sloeg mijn kop tegen de muur.

IN DE CEL

Ik werd naar de gevangenis gebracht. Ik zag de grote deur met de grote sleutel. Ik was er niet alleen; er waren nog drie mannen. Eén van hen vroeg waarom ik aangehouden was. Ik antwoordde dat ik het niet wist. Omdat ik al drie dagen niet meer gedronken had was ik mezelf niet; ik was “elders”, afwezig, en dat duurde ongeveer een maand. Toen werd het weer helder in mijn kop. Ik zat in cel 201 op de 2de verdieping, met twee dieveggen, Laurence en Marie Claire. Toen ik hun cel binnenkwam was het eerste wat ze vroegen of ik geld had?”. Ik zei dat ik 1000 franc had. Ze toonden me wat ik ermee kon kopen. Wanneer mijn geld op was vroegen ze me om naar een andere cel te verhuizen. Ik zat nog altijd op de 2de verdieping, nu in cel 208. Daar zaten drie vrouwen : Ginette Beunier, Majette en nog iemand wiens naam

ik vergeten ben. In die cel zag ik voor 't eerst Irène Devos, want ik bezat niets meer. Majette zei : “Geef haar sigaretten”. Ik gaf er aan wie er geen hadden. Soms kwam aalmoezenier Abbé Philippe (Maillard) met wie ik goed kon praten³³. Hij heeft waarlijk de deur naar God voor mij geopend. Hij gaf me een bijbel en dat heeft me echt geholpen. Ik heb het boek nooit meer opzij gelegd. Ik leerde ook mezelf te verdedigen, met het woord. Mijn mond ging open en ik liet het niet meer toe dat ie gesloten werd. Toen mijn dochter vertelde wie mijn rechter zou zijn, zei ze dat ik de strengste van allemaal gelukt had. Zodra ik dat wist sprak ik erover met haar en met mijn advocaat meester Ferot. Mijn rechter was Madame Aberton, met wie ik goed kon praten. Zij

begon mij ook te begrijpen. Ze zei me dat ik nooit aan mezelf mocht twijfelen. Wat mijn dochter zei is waar: *in den bak* mag je jezelf niet laten beïnvloeden, je mag je niet onderwerpen aan een ander. Ik had geen schrik daar; ik voelde me beschermd. De “matones” (cipiersters) verboden de meisjes om te spreken of te zingen. Ik vond spreken en zingen niet fout, dus deed ik het zonder vrees. In cel 208 leerde Majette me Arabische dansen. Majette, Ginette en ikzelf verstonden mekaar goed. Ginette vroeg of ik iemand kende die brieven kon buitensmokkelen. Ik stelde zoon Francis voor die in den bak zat voor autodiefstal en gauwdiefstallen. We konden één uur met mekaar praten. Ik vertelde hem lang over de Heer en over mijn pijn en vreugde. Hij vroeg me hem te helpen, wat ik deed. We schreven elkaar elke dag een brief, meestal dwazekluterijen om mekaar te doen lachen. Plots ontvingen we geen post meer. Ik vroeg de cipierster hoe dat kwam. Ze zei dat ze onze post lang liet liggen. Ik meldde dat aan zoon Francis en die schreef terug dat onze brieven eerst naar China werden verstuurd om daar vertaald te worden en dat ze dan pas teruggestuurd werden. Toen de “matone”, die onze brieven las, dat las werd ze natuurlijk kwaad. We lachten tranen.

Ik had eens pijn in mijn been en ging naar de infirmerie om mijn probleem met de dokter te bespreken. Ik dacht dat het een “menic” (meniscus) was. Hij antwoordde dat een “menic” iets aan de rug is. Ik zei niets maar schreef een brief naar de minister van Volksgezondheid en legde hem deze nieuwe ziekte uit. Ik schreef dat we in de gevangenis behandeld werden als vee, dat we door veeartsen behandeld werden. Ze gaven ons om het even wat om ons te genezen. Er werden drie dokters bijgeroepen; die van mij was natuurlijk niet content. Ik liet radio's (radiografieën) nemen in het hospitaal. Ik ging er 's morgens naartoe met Juffr. Sevinki. Ze zei dat ik geen contact mocht zoeken als ik bekende gezichten zou zien. Ik kon het niet hebben dat ze om het even wat verboden.

³³ Priester Philippe Maillard (° Lausanne, Zw. 1920 + 29.8.2013); advocaat, liet alles achter om dominicaan te worden; op 58 jaar werken in de vierde wereld van Lille-Moulins; was vanaf 1981 aalmoezenier in de gevangenis van Loos-lès-Lille. Schreef verschillende boeken, o.a. *Le Rebelle* over zijn diepe vriendschap met bloedige holdup gangster Jacky Van Thuyne die zich in dezelfde gevangenis van Loos tot het christendom bekeerde en met wie hij een opvanghuis oprichtte voor ex gedetineerden.

Ik correspondeerde ook met Daniel Helle. Hij schreef schone brieven, geen zottigheden. Hij wist alles van mij. Ik vertelde hem alles wat ik gedaan had en hoe ik had afgezien. Hij begreep me. Zijn brieven waren altijd rustgevend. Hij schreef veel over God en Jezus en ik begon die weg te volgen. Père Philippe bezocht me regelmatig. Ik luisterde en vond vaak dat zijn woorden echt voor mij bestemd waren. Hij vertelde eens dat Jezus alles wat de handelaars op het altaar van zijn Vader geofferd hadden, eraf gooide. Die woorden gingen me recht naar het hart.

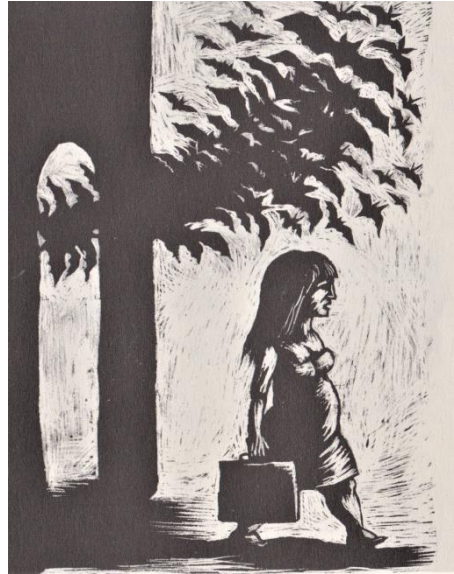
CACHOT EN OMMEKEER

Op dinsdag mochten we douchen. Die keer was ik ziek en ik vroeg aan Mad. Lefèvre of de douchedeur dicht mocht. Ze zei: *“VAN MEERHAEGHE de deur blijft open !”* Ik zei dat ik dan maar warm water mee zou nemen om me te wassen in mijn “appartement”, wat ik ook deed. Dat mocht niet en ik moest het doen in een kamertje van de RDC. Ik zei haar dat ze een zottin was. Na twee minuten kwam ze me al halen. Ik zei dat ik het water in haar smoel zou gooien. Toen we naar boven gingen dreigde ik haar een rammeling te geven, want het was al de derde keer dat ze me zocht. Dan bracht ze me naar mijn cel. Daarna werd ik naar het bureau van Mad. Créado geroepen. Ik moest het verslag van de feiten ondertekenen. Ik moest met haar naar de directeur. Ik stond recht vóór hem, de handen op de rug. Hij zei : *“Ge weet toch waarom ge hier zijt, Van Meerhaeghe?”* Ik zei van ja. Hij zei *“Ge hebt gezegd dat ze een zottin is”*. *“Ja”*. *“En dan dreigde u het afgekoelde water over haar te gieten”*. *“Ja”*. *“En dan zei je ‘als je me nog eens zoekt geef ik je een pak slaag’”*. *“Ja, en wat ik zeg doe ik ook”*. De directeur gaf me 15 dagen cachot (eenzame opsluiting). Ik bedankte hem en Mad. Créado bracht me naar het cachot, zonder mijn spullen, met alleen maar mijn nachtkleed.

Ik dacht dat het vreselijk zou zijn in het cachot, want alle meisjes huilden en beklagden mij. Dat was niet nodig want ik voelde me er goed. De volgende morgen kwam de directeur kijken. Hij dacht me in tranen aan te treffen. *“Hoe gaat het met u?”* Ik zei dat ik volop bezig was me te installeren in mijn nieuw appartement. Ik zag hem niet meer terug. Priester Philippe kwam op bezoek en sprak deze woorden: *“Laat je hoofd nooit meer hangen”*. Ik begreep het niet goed; voor mij was het de kracht van God die me stuurde. Ik poetste mijn isoleercel met mijn handdoek tot die helemaal proper was. Ik las er veel en schreef brieven aan Daniel om alles te vertellen over mijn dagen in het cachot. “In mijn cel”, schreef hij, “maakte ik een klein kapelletje voor de Heilige Rita” ³⁴.

³⁴ De nog altijd populaire Heilige Rita wordt aangeroepen voor hopeloze zaken.

In het cachot had ik veel dromen. Zo droomde ik dat ik de gevangenis verliet. Er was niemand op straat, de straten waren leeg. Ik vond een kerk, de deur stond open. Binnen was er een onbekende persoon die zich verstopte achter een muur. Hij zei me: *“Kijk naar die priester daar, dat is er één van”*. Ik begreep niet wat hij bedoelde. Plots veranderde die priester in een reusachtige zwarte vleermuis ! Ik zei aan de onbekende dat ik iets ging halen. Ik kwam terug met een stofzuiger. De onbekende vroeg wat ik daarmee wou aanvangen? Ik zei : *“Die vampier zuigt ons bloed, maar ik ga hem zelf opzuigen met mijn stofzuiger !”* Toen werd ik wakker. Ik dankte God voor deze droom, die me veel heeft doen lachen”. (Einde verhaal).

“Op deze bladzijden vertelde ik over de miserie die ik heb meegemaakt. Ik deed dat zonder schaamte omdat ik de poorten van de hel heb aangeraakt maar er niet ben binnengegaan. Met kracht ben ik opnieuw vertrokken in het leven. Dank om me te lezen. Adolpha”. Op het achterplat van haar boekje staat deze tekst van Adolpha: “Van mijn 17de tot mijn 36ste was *“putain”* (slet, hoer) het enige dat ik hoorde. Ik werd uitgescholden voor hoer door de man die mijn eigen zuster besprong. Ik ben het nooit elders gaan zoeken, ik was eerlijk, maar zodra ik me kon bevrijden heb ik dat gedaan. Verandering van weide heeft me echter niet het geluk gebracht, maar ik was bevrijd van geweld en van harde woorden. Het was niet gemakkelijk, want ik moest mijn kinderen achterlaten. Dat is het enige kwaad dat ik gedaan heb.”

VLEERMUIZENISSEN

Adolpha eindigt haar aangrijpend verhaal abrupt met een droom en haar allerlaatste tekstwoord is... “lachen”! Haar verleden stopt *hier*; daarna volgde een nieuwe start. In het laatste “hoofdstukje” over haar gevangenisstraf doet ze argeloos verslag van een reeks alledaagse handelingen en voorvallen die verwijzen naar het diepe transformatieproces dat ze doormaakte. Ze was zich wellicht niet bewust van de symbolische kracht en de draagwijdte ervan. Adolpha was toen 41 jaar, leeftijd waarop de midlife crisis zich aandient en waaruit, in het beste geval, een nieuwe oriëntatie in het leven zich opdringt. Kan haar verhaal in dit licht passender eindigen dan met boetedoening door middel van een gevangenisstraf en een douche-scène waarin ze a.h.w. het vuil van haar verleden van zich afspoelt. Tijdens haar gevangenschap, die 11 maanden duurde, wordt ook haar alcoholprobleem opgelost. Na een conflict met een cipierster, volgt eenzame opsluiting in het cachot. Daar wordt ze, zonder mogelijkheid tot verstrooiing en met minimaal contact, twee weken alleen met zichzelf

geconfronteerd ³⁵. Daar voert ze een tweede zuiveringsritueel uit: ze poetst haar cel met een handdoek. Ook dit onfris cachot staat voor haar leven waarin ze uitzichtloos gevangen zit. In die eenzaamheid heeft ze enkel contact met haar spirituele gids, Abbé Philippe. Ze wordt geraakt door zijn woorden en door die van Jezus. Ze ervaart Jezus' woorden als rechtstreeks tot haar gericht. In haar afzondering voelt ze geen wanhoop, maar vindt ze kracht in God. Ze krijgt van hem een bijbel die nooit meer van haar zal wijken. In een interview zegt ze daar schaterlachend over : *“God heeft me alles gegeven en heeft niets overgelaten voor de anderen”*. Adolpha brengt de tijd in haar cel door met lezen en het schrijven van de aanzet van haar levensverhaal : ze blikt dus terug op haar leven en richt de blik naar binnen. Het is opmerkelijk dat deze volkswrouw aandacht heeft voor de dromen die haar daar bezochten. Eén ervan bleek cruciaal. Adolpha voelt meteen intuïtief aan dat deze droom een belangrijke boodschap bevat. Immers, ze noteert hem niet alleen, maar ze dankt er ook God voor. Dit droomverslag is een compleet atypisch, spiritueel element in haar verhaal van aardse miserie en ellende.

Dan de droom zelf, die door de grote dieptepsycholoog C. G. Jung een “Grote Droom” zou genoemd worden, d.w.z. een niet alledaagse droom met levensbepalende inhoud. Ze verlaat de gevangenis van haar verleden en stapt haar vrijheid en haar toekomst tegemoet. Ze gaat op weg en staat er alleen voor, de straten zijn leeg, geen mensen te zien. Dit keer stapt ze geen café binnen zoals ze dat zo vaak deed, maar een kerk waarvan de deur openstaat als wordt ze daar verwacht. Een kerk is geen gewoon huis op mensenmaat, maar een spiritueel bouwwerk, het “huis van God”. Eenmaal binnen speelt zich een bizarre scene af. Een onbekende die zich achter een muur verbergt – dat deel van Adolpha dat zich eerder niet durfde te tonen, dat bang is – wijst naar een daar ook aanwezige priester en zegt “dat hij er één van is”. Adolpha begrijpt het niet : één van welke soort? Dat wordt meteen duidelijk : één van het vampierensoort! Een duivel of vampier die zich als priester vermomd heeft. De priester verandert immers in een enorme zwarte vleermuis. Dat is de vampier uit de horrorverhalen en staat voor haar schaduwkant en haar ellendig leven dat al de levenskracht (bloed) uit heeft gezogen. Adolpha is niet bang zoals die onbekende. Onvervaard en doortastend gaat ze tot de actie over. Ze verbergt zich niet langer achter een muur voor het probleem, maar gaat de confrontatie aan. Ze zoekt geen wijwater, kruisbeeld of knokloof om het monster te neutraliseren, geen houten pin om door het hart van de vampier te slaan zoals in de griezelfilms. Geen esoterische hokus pocus voor deze vrouw. Ze haalt er een alledaags vertrouwd instrument bij: een stofzuiger ! Daarmee zuigt ze de vampier op, zoals ze het vuil en stof opzoog tijdens het poetsen van haar huis. Na de douche en het kuisen van haar cel, is dit de derde zuivering. Veelbetekend dat Adolpha hier haar verhaal stopt. Ze voelt dat dit het einde betekent van haar vorig leven. Alles is gezegd. Zoals we zagen nam haar leven en haar lot daarna een positieve, ja toch wel fabuleuze wending op velerlei vlak.

³⁵ Doet me denken aan de eenzame opsluiting in een gevangenis en de “Donkere Nacht” van de Spaanse mysticus Sint-Jan van het Kruis.

Vleermuizen hebben een slechte reputatie vanwege de connotatie met Graaf Dracula en zijn minder adellijke collega's die het daglicht schuwen en levend noch dood zijn. Ze verkeren in een toestand van *ondood* zoals Adolpha die al die jaren niet écht leefde. Vleermuizen worden ook geassocieerd met de nacht en met het verspreiden van dodelijke ziektes. Dat negatief imago hadden ze niet altijd en niet overal. Bij de Azteken, Tolteken en Maya's in Zuid- en Midden-Amerika symboliseerde vleermuis "wedergeboorte". Vleermuis staat voor de sjamanistische dood en wedergeboorte ³⁶. Nadat de toekomstige sjamaan zich naar lichaam, ziel en geest gezuiverd heeft, ondergaat hij de rituele dood via een reeks bijna onmenselijk harde beproevingen. Alle vroegere noties van wie hij is of denkt te zijn moeten worden afgebroken. Zijn symbolische dood betekent afscheid nemen van een manier van leven die niet langer past bij de groei die is ingezet. Herkennen we hier niet wat Adolpha doorgemaakt heeft? Is het niet wonderlijk hoe haar ziel dezelfde universele archetypische beelden gebruikt om haar wedergeboorte uit te beelden? Ook bij haar ging een bijna onmenselijk harde reeks van beproevingen haar nieuwe geboorte vooraf, nadat ze zich in haar gevangenschap en eenzame opsluiting gezuiverd had. Hoe haar nieuwe postieve leven eruit ziet en welke creatieve bronnen er ontsprongen, wordt ook duidelijk uit onderstaande krantenreportages en interviews met haar.

REPORTAGES OVER ADOLPHA

Adolpha Van Meerhaeghe is een klein stukje vrouw dat voortdurend lacht, hoewel het leven haar geen cadeaus deed. Vandaag animeert ze drie *art brut* ateliers, een passie waarmee ze haar diepe trauma's probeert vorm te geven en te genezen. Art brut of outsiderkunst is een genre in de hedendaagse kunst voor werk van meestal autodidactische artiesten, die de regels-van-de-kunst negeren of afwijzen, buiten de lijntjes kleuren en min of meer geobsedeerd bezig zijn met hun eigen vormtaal en thematiek. Sommige art brut-kunstenaars lijden aan psychische stoornissen en verbleven in inrichtingen en gevangenissen. Naar aanleiding van de opvoering van haar toneelstuk in Templeuve-en-Pévèle op 2 en 9 december 2017 werd ze geïnterviewd voor de krant *La Croix du Nord* ³⁷. Ik vertaal en citeer :

³⁶ Sjamaan of medicijnman (m/v) is een spirituele leider, ziener en healer die in zijn of haar gemeenschap de communicatie met de geesteswereld verzekert en magie aanwendt om zieken te genezen, voorspellingen te doen en gebeurtenissen te controleren.

³⁷ Interview Anne Sophie Hourdeaux, Croix du Nord, 24.11.2017.

“Met haar lachsalvo’s, haar Ch’ti-accent³⁸, haar bloemrijke taal en vrijmoedig spreken kan je niet om Adolpha Van Meerhaeghe heen. Ze zwaait met haar SADC-kaart waar ze heel fier op is ³⁹. Adolpha komt van ver terug. Een echte overleefster. Haar leven was zoals Emile Zola het beschreef in *Germinal* : grauw en rauw ⁴⁰. Ze kende armoede, familiaal en partnergeweld, had een alcoholprobleem en passeerde de gevangenis. Vandaag is ze een andere vrouw, een artieste ook. Ze animeert kunstateliers voor jongeren, minder-validen en exposeert haar werk. Adolpha : *“Ik ontvang liefde die ik in mijn familie nooit gekend heb”*. Haar appartement in Rijsel staat vol van haar kunstwerken, haar fameuze dierenkoppen in kleur hangen aan de muur als jachttrofeeën. Die beesten vertellen over haar harde leven waarin het licht beetje bij beetje doorheen het donkere vuil brak. Sedert ruim een jaar staat ze ook op de planken. Ze schreef een boek over haar leven dat bewerkt werd tot een toneelstuk dat in de regio wordt opgevoerd. *“Een vuistslag in je gezicht”*, zoals actrice Corinne Masiero zegt⁴¹.

Waarom schreef ze dit boek? Priester Philippe Maillard raadde haar aan dat te doen. Ze ontmoette de aalmoezenier in de gevangenis, waar ze in 1987 gedurende elf maanden opgesloten zat wegens doodslag op haar echtgenoot. Adolpha : *“Ik geloofde altijd dat ik de slagen die ik kreeg verdiende. Père Philippe liet me begrijpen dat dit niet zo was. Hij zei altijd ‘laat je hoofd niet hangen’. Ik begon te schrijven en een vriendin, Nathalie Ficheu, las het en werd erdoor bij de keel gegrepen. Zij zocht en vond een uitgever en een tekenaar. Later kwam het boek in handen van Corinne Masiero en nu staan we samen op scene”*.

Hoe reageert het publiek en wat wil je met hen delen? Adolpha : *“Ik gaf me er rekenschap van dat veel mensen lijden en in de miserie zitten. Daar ben ik niet alleen in. Mijn boekje betekent een soort bevrijding voor hen. Na het optreden komen ze naar*

³⁸ Ch’ti is een alternatieve naam voor de bewoners van de Franse regio Hauts-de-France en hun min of meer op Frans lijkende dialecten. Nauw verwante dialecten komen ook in België voor. Zie ook *“Bienvenue chez les Ch’tis”*, de populairste Franse film aller tijden.

³⁹ SADC : Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques.

⁴⁰ Emile Zola (1840-1902), Frans schijver van o.m. de roman *Germinal* (1884-85) waarin hij de barre levensomstandigheden beschrijft van de mijnwerkers. Hij werd beroemd door zijn standpunt in de Dreyfus-affaire : “j’accuse”.

⁴¹ Corinne Masiero, (° 1964), dochter van Italiaanse mijnwerker, actrice en links politiek activiste https://fr.wikipedia.org/wiki/Corinne_Masiero

me toe om hun eigen verhaal te vertellen. Sommigen van hen hadden nog nooit over hun problemen gepraat. Zoals die jongeman die op school gepest werd. Ik heb hem gezegd dat hij met iemand moest praten over wat hem overkwam, of dat hij anders zelf kwaadaardig en heel eenzaam zou worden. Men moet niet bang zijn om te praten. Als ze niet met niemand spreken worden die jongeren gewelddadig en eenmaal volwassen blijven ze dat. Mijn verhaal raakt de mensen, het is een heel triest verhaal, maar er wordt ook gelachen. Na het optreden komen de mensen me omhelzen. Dan is er liefde tussen ons, iets wat ik nooit gekend heb”.

Hoe ben je kunstenaar geworden? “Toen ik jong was maakte ik, ter gelegenheid van feesten, kostuums voor de kinderen uit de buurt. In de gevangenis heb ik een polyvalent diploma in metselen behaald. Met papier maché en macaroni maakte ik colliers. Toen ik vrij kwam noemden ze me ‘Barracuda’⁴²! Een vriendin nam me mee naar tentoonstellingen. Thuis probeerde ik te schilderen en te boetseren, iets wat ik nooit eerder gedaan had. Alles lukte. Ik volgde ook een stage poëzie en had enkele tentoonstellingen. Nu begeleid ik in kunstateliers gehandicapten en geplaatste jongeren uit instellingen. Kunst laat mijn hersenen werken. Het is ook heel amusant; ik hou er zo van het anderen te leren. Stel je voor, ik ben nu als een schooljuf, ik die zelf bijna niet naar school ben geweest !”

Na alles wat je in je leven meegemaakt hebt : geloof je in God? Adolpha : “Ja ! Mocht ik niet door god beschermd zijn, dan was ik bij mijn geboorte al dood. Priester Maillard gaf me in de gevangenis een bijbel. Ik heb dat boek nooit meer losgelaten. Ik ga ook vaak naar Lourdes. God heeft me alles gegeven en heeft niets overgelaten voor de anderen”, schaterlacht ze !”

In La Croix du Nord verscheen 4 december 2017 onderstaande reportage van Marie Vandekerkhove onder de titel : “Adolpha of het echte geweld in een leven zonder tanden”: “Toen ze geboren werd in 1948 kreeg ze de naam Adolpha, een beladen naam zo vlak na de oorlog. Haar moeder was tijdens de oorlog vrijwillig in de Duitse kampen gaan werken. Tijdens haar zwangerschap nam ze veel mosterdbaden om het kind uit te drijven. Ze gaf de baby de naam “Adolpha” omdat het de naam was van haar meter die moeder niet kon uitstaan. In een land zonder liefde groeide ze op als wild gras, onkruid. Leven in de barakken van Abbé Pierre in Lille-Moulins. Mishandeling en misbruik door haar vader, de zwijgende schuldigheid van haar moeder. Op 14 jaar naar de fabriek en op 17 jaar getrouwd. Alles vertelt Adolpha zonder filter, vloekt in het patois en drukt zich uit in het Ch’ti. Verbaasd dat ze zeven zelfmoordpogingen overleefde.

Adolpha schrijft haar levensverhaal zonder punten en komma's, een hoogdringende woordenvloed. Het is haar persoonlijke “Germinal”. Eind jaren 1980 in het prison; ze doodde haar compagnon Leon. “Die nacht was het ik of hij, maar ik hield het karabijn

⁴² Barracuda : grote roofvis met schrikbarend uiterlijk en woest gedrag.

vast”, zegt ze triest. Hij sloeg haar, net als haar eerste man Jean-Baptiste. Open schedelwonden door hamerslagen. Hij dronk en Adolpha dronk samen met hem. Wettige zelfverdediging, besliste de rechter: twee jaar gevangenisstraf waarvan slechts 11 maanden uitgezeten in de gevangenis van Loos. In de gevangenis stopt ze met drinken en ontmoet ze Père Maillard, haar engelbewaarder, zegt ze. Hij leerde me me niet te schamen. Ze tekende zijn portret dat op een ereplaats hangt op haar appartement Lille-Sud. Deze dominicaan die tussen de armen leeft doopte haar opnieuw. Zij wordt herboren.

Haar andere fee is Nathalie, haar buurvrouw in andere barakken van Abbé Pierre in Lille Sud waar Adolpha ging wonen na haar gevangenschap⁴³. Nathalie laat het boekje drukken en illustreren en initieert haar ook in de kunst. Ze bezoeken samen tentoonstellingen, waar ze haar talent ontdekte. Ze maakt dierenfiguren in papier mâché.

Via Nathalie raakt het boek bij Corinne Masiero (zie foto), de “rode actrice” met wie ze het *Chekinees* deelt, een noordelijk accent. Adolpha vindt een nieuwe familie. Met de opbrengsten van haar boek kan ze een beter appartement vinden. Ze geeft cursussen aan vrouwen met problemen. *“Ik vind het super dat ik onderwijzeres kan spelen, ik die nooit lang naar school ben geweest.”* Ze proefdraait ook voor een film over dakloze vrouwen. Ze is vooral blij dat haar woorden de anderen kunnen bevrijden en genezen. Na de optredens komen ze met haar spreken en doen hun verhaal van tegenslagen. *“Via theater ervaar ik veel liefde, mensen komen me omarmen”*. Adolpha lacht met volle mond, ze heeft allang geen tanden meer. *“Ik doe niet graag mijn kunstgebit erin, ik verkies naturel”*. Adolpha is het verhaal van onze streek. Ze had er het schijf aan, maar zonder zich over haar lot te beklagen, altijd met humor een knipoog en de liedjes van Piaf. Meer dan miserabilisme is dit een verhaal van hoop.”

⁴³ L'Abbé Pierre (pastoor Pierre), echte naam Henri Antoine Grouès (1912 –2007) was een Franse rooms-katholiek priester, stichter van de Emmaus-beweging die als doel heeft de armen en daklozen te helpen.

Adolpha ou la violence vraie d'une vie de « sans-dents »

Elle a connu la misère, l'alcoolisme, les coups. En prison, cette Lilloise a écrit sa vie, un livre rempli de noir et d'humour dont l'actrice Corinne Masiero a tiré une pièce de théâtre. Elles seront toutes les deux sur scène à Templeuve-en-Pévèle, le 9 décembre.

PAR MARIE VANDERKHOVE
villeneuve@lavoixdunord.fr

TEMPLEUVE-EN-PEVÈLE. Lorsqu'elle naît en 1948, son prénom est une violence. Sa mère, volontaire dans un camp allemand pendant la guerre, multiplie les bains de moutarde pour « faire passer » l'enfant. Elle l'appellera Adolpha. « Le prénom de ma marraine que ma mère ne pouvait pas sentir », justifie l'intéressée. Sur ces terres sans amour, elle pousse comme une herbe folle. La vie dans les baraquements de l'abbé Pierre, à Lille-Moulins, les coups et les attouchements du père, les silences coupables de « la vieille », l'usine textile à 14 ans, le mariage à 17... Adolpha livre tout sans filtre, jure en patois et se gausse en ch'ti. Sidérée d'avoir survécu, « malgré sept tentatives de suicide, jamais morte ».

“ En prison, elle guérit de son alcoolisme et rencontre son ange gardien, le père Philippe Maillard.

C'est son *Germinal* des Trente Glorieuses qu'Adolpha couche sur papier. Un livret écrit « sans point ni virgule » comme une logorrhée urgente. On est à la fin des années 1980. Adolpha est en prison parce qu'elle a tué Léon. « Cette nuit-là, c'était lui ou moi. C'est moi qui tenais la carabine », raconte-t-elle avec tristesse. Léon la battait – « cinq têtes au

Adolpha Van Meerhaeghe, 69 ans, avoue avoir « toujours aimé rigoler malgré les coups ». PHOTO FLORENT MOREAU

carrière, le crâne ouvert à coups de marteau » –, tout comme Jean-Baptiste, son premier mari. Mais en plus il buvait, et Adolpha avec lui. La cour ayant retenu la légitime défense, elle passe onze mois à Loos. En prison, elle guérit de son alcoolisme et rencontre son ange gardien, le père Philippe Maillard. « Il m'a appris à ne pas avoir honte », analyse Adolpha qui a peint son portrait et l'a suspendu en place d'honneur dans son appartement de Lille-Sud. Ce dominicain qui vit au milieu des pauvres la (re)baptise. Elle commence à renaitre.

Son autre fée s'appelle Nathalie. C'est sa voisine dans d'autres baraquements abbé Pierre où elle est partie vivre à Lille-Sud, après Loos. Nathalie fait illustrer et imprimer son livret *Une vie bien reneger (sic) d'Adolpha*. Elle l'initie à l'art. « J'allais dans les expos. J'ai découvert que je savais reproduire », s'enthousiasme Adolpha qui réalise des figures animales en papier mâché.

ÉCHANGES AVEC LES SPECTATEURS
Par Nathalie, son livre arrive entre les mains de Corinne Masiero, l'actrice « rouge » de la

scène française dont elle partage la gouaille et l'accent du Nord. Plus qu'un autre ange gardien, Adolpha a trouvé « une famille ». Grâce à ses envollements d'acteur, elle vient de changer d'appartement. Et donne des cours d'arts plastiques à des femmes en difficulté. « J'adore jouer à la maîtresse, moi qui ne suis pas allée longtemps à l'école ». Elle tourne des essais pour le cinéma, « un film sur des femmes SDF ». Surtout, elle se réjouit que ses mots libèrent les maux des autres. Après la pièce, les spectateurs viennent la voir pour lui

raconter leurs malheurs. « Avec mon théâtre, je sens beaucoup d'amour, les gens viennent m'embrasser ». Adolpha sourit de toute sa bouche, ses dents l'ont quittée depuis longtemps : « J'aime pas mettre mon ratier je me préfère comme ça, naturelle ».

« UNE CHANCE D'ACCUEILLIR UN SPECTACLE DE CETTE QUALITÉ »

C'est grâce à l'amitié qui lie Stéphane Van de Rosieren, le fondateur de la C* La Belle histoire, en résidence permanente au Petit Théâtre de Templeuve (PTT) et Nicolas Gard qu'Une vie bien reneger (sic) d'Adolpha est programmée dans la Pévèle. « On s'estime chanceux d'accueillir un spectacle de qualité et à nos conditions, dans notre petite salle de 103 places maximum », reconnaît Laurence Guilluy, coordinatrice de l'action culturelle à Templeuve. Ouvert en 2012 dans une ancienne caserne de pompiers, le PTT se définit comme un « théâtre de proximité ». Des 43 représentations prévues cette saison, cette pièce est probablement la plus engagée et la plus médiatique, avec la venue de Corinne Masiero.

« Des gens qu'on n'entend pas beaucoup au théâtre »

Nicolas Gard, metteur en scène, est le compagnon de Corinne Masiero.

La compagnie roubaisienne Détournement, à laquelle appartient Corinne Masiero, a reçu le récit d'Adolpha comme un coup de poing. Du militantisme ? « Plutôt un engagement, pour souligner des traits de société. Corinne Masiero fait entendre les invisibles, des gens qu'on n'entend pas beaucoup au théâtre. Elle va d'ailleurs tourner dans le nouveau film du réalisateur de *Discount*, peut-être avec Adolpha », explique Nicolas Gard, metteur en scène et membre de la C* Détournement. Celui qui est aussi à la ville le compagnon de la capi-

taine Marleau a eu le livret d'Adolpha entre les mains en 2010. Il l'a fait lire à sa moitié. « Adolpha, c'est l'histoire de notre région (...) Elle en a chié mais sans jamais s'apitoyer sur son sort et toujours avec l'humour au coin de l'œil et les chansons de Piaf à la bouche », analyse l'actrice dans la présentation de la pièce. Au théâtre, les maux d'Une vie bien reneger (sic) d'Adolpha s'incarnent dans un trio. Corinne Masiero lit le texte de la Lilloise, Adolpha chante, et Louise Bronx, autre membre de Détournement, met en son. « Trois femmes avec des his-

toires difficiles », pointe Nicolas Gard, aux lumières, qui projette aussi « des photos de la vie d'Adolpha et des sérigraphies de son livre ». On devrait pleurer mais aussi beaucoup rire. « Pas de misérabilisme, cette pièce est un message d'espoir », insiste Nicolas Gard. Adolpha vendra son livre à l'issue de la représentation. ■ M. VDK.
« Une vie bien reneger (sic) d'Adolpha », le 9 décembre au Petit théâtre de Templeuve-en-Pévèle, 75, rue de Roubaix, à 20 h 30 (tarif : 5/9 €, réservations sur www.oupetittheatre.fr) et le 17 février au Prato, en avril à la Maison Folie Moulins, à Lille.

Sur scène avec Corinne Masiero, la renaissance d'Adolpha

Elle a écrit sa vie, qui est devenue un spectacle. Adolpha Van Meerhaeghe en a bavé comme on dit. Devenue artiste, elle veut libérer la parole de ceux qui connaissent la violence. Elle sera sur scène les 2 et 9 décembre, au côté de Corinne Masiero.

Avec ses éclats de rire, son fort accent ch'ti, son langage fleuri et un franc-parler décapant, Adolpha ne passe pas inaperçue.

Elle brandit sa carte SACD (Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques). « Je suis fière », lance-t-elle. Adolpha Van Meerhaeghe revient de loin. Elle est une survivante. Car sa vie, c'est Zola, *Germinal* à la mode lilloise.

Elle a connu la pauvreté, la violence familiale et maritale, l'alcool, en passant par la case prison. Aujourd'hui, Adolpha est une autre femme. Elle est artiste. « Je fais des expos et j'anime des ateliers auprès de jeunes, d'handicapés. Je reçois l'amour que j'ai jamais connu dans ma famille ».

Son appartement lillois est rempli de ses réalisations, ses fameuses têtes d'animaux colorées, à la manière des trophées de chasse. Mais ces animaux-là parlent de vie, une vie dure, où la lumière a réussi peu à peu à se frayer un chemin malgré la noire crasse.

Depuis un peu plus d'un an, Adolpha monte sur scène aussi. Elle a écrit un livre sur son histoire. C'est devenu un spectacle qui tourne dans la région.

« Une vie bien r'Enger », c'est « un coup de poing dans la gueule » comme lui a dit Corinne Masiero après avoir lu son livre.

Pourquoi écrire un livre sur votre histoire ?

C'est d'abord le père Philippe Maillard qui m'a conseillé d'écrire mon histoire. Je l'ai connu en prison [Adolpha a tué son compagnon qui la battait, elle a fait 11 mois de prison en 1987]. J'ai toujours cru que je méritais les coups que je prenais. Le père Philippe m'a fait comprendre que ce n'était pas vrai. Il me disait « Reste la tête haute ». J'ai commencé à écrire. Une amie, Nathalie Fichoux, l'a lue, ça l'a pris à la gorge. Elle a trouvé un éditeur et un dessinateur. Plus tard, le livre est arrivé entre les mains de l'amoureux de Corinne Masiero. Et maintenant, on est sur scène ensemble !

Comment le public réagit à votre histoire ? Que partagez-vous avec lui ?

Je me rends compte que beaucoup de gens ont eu et ont encore des souffrances. Il n'y a pas que moi. Mon bouquin donne une libération à ceux-là. Ils viennent me voir à

la fin de mon spectacle. Il me raconte. Certains n'ont jamais rien raconté. Comme ce jeune garçon harcelé à l'école. Je lui ai dit : « Il faut que tu racontes ce qui t'arrive, sinon, tu deviendras méchant ou très seul ». Il ne faut pas avoir peur de parler. Si on ne parle pas, les gosses vivent dans la violence et une fois grands ils risquent de continuer. Mon spectacle touche les gens. C'est triste, mais on rigole aussi. À la fin du spectacle, ils viennent me voir, ils m'embrassent. Il y a de l'amour entre nous, ce que je n'ai jamais eu dans ma famille.

Comment êtes-vous devenue artiste ?

Jeune, je préparais des boursiers, je faisais les costumes des gosses du quartier. J'ai passé un diplôme de polyvalence en bâtiment en taule. Même en prison, je fabriquais des colliers de macaroni et de papier mâché. Quand je suis sortie, on m'appelait « barracuda ». J'ai puisé, une amie a commencé à m'emmener dans des expositions. J'ai essayé chez moi la peinture, la sculpture, je n'avais jamais fait ça avant. Je réussissais tout. J'ai fait un stage de poésie au Prato. J'ai commencé quelques

Adolpha parmi ses œuvres, des têtes d'animaux en papier, sa spécialité !

expositions. Aujourd'hui, j'anime même des stages, à Marquise notamment, avec des personnes handicapées et des jeunes en foyer.

Que vous apporte votre art ?

Il me fait travailler les méninges, c'est aussi un amusement.

J'adore apprendre aux autres, je me prends pour une maîtresse d'école moi qui n'y suis pas allée longtemps.

Avec tout ce qui vous est arrivé, croyez-vous en Dieu ?

Si « j'aurais » (sic) ça a été protégée par Dieu, je serais morte à

la naissance. Un prêtre, le père Philippe (Maillard) m'a donné une bible en prison. Je ne l'ai plus jamais lachée. Je vais souvent à Lourdes. Dieu m'a tout donné et y a rien laissé aux autres ! (rires)

Recueillis par Anne Sophie Hourdeaux

« Elle a gardé sa joie de vivre »

La musicienne et plasticienne Louise Bronx fait partie du « trio » du spectacle « Une vie bien r'Enger ». Elle accompagne Adolpha Van Meerhaeghe et Corinne Masiero.

« J'assure la partie musicale par ordinateur. Je fais un collage sonore sur les mots lus par Corinne Masiero. Il y a de la musique, mais aussi des sons. J'ai sélectionné des airs qu'aimait Adolpha : Édith Piaf, Bach. J'ai enregistré aussi ses rires », confie la Lilloise.

« Quand elle évoque sa

jeunesse dans les baraquements en bois à Lille, cela m'a fait penser aux galères en mer. J'ai donc mis des grincements de bois et des sirènes de bateau pour accompagner ce passage... », détaille-t-elle.

L'artiste retient d'Adolpha « sa force de vivre incroyablement ».

Elle arrive à dire que la vie n'est pas foutue

« Tout le monde est étonné de voir sa joie de vivre. Elle a même la force de rire de ce qui lui arrive. Quand on tombe si bas, elle arrive à nous dire que la vie n'est pas foutue. Cela délie les langues ».

Le spectacle « donne de la force au public, dont certains connaissent cette violence au quotidien. Pour Adolpha, c'est mieux qu'un psy, ça libère ! » Elle souligne qu'il y a beaucoup d'humour sur scène.

Depuis le début de l'aventure, Louise voit Adolpha changer : « Elle prend confiance... »

A.S.H.

Trois femmes de caractère sont sur scène (c) Christophe Beausart.

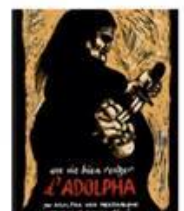
Une vie bien r'Enger sur scène

Sur scène, 3 femmes, 3 « gueules » du Nord : Adolpha, Louise Bronx pour la partie musicale, et une certaine Corinne Masiero. La célèbre Capitaine Marleau fait une lecture animée de l'autobiographie d'Adolpha !

Le spectacle est proposé par la compagnie rouennaise Détournement depuis mars 2017. Il est une coproduction Ferme Dupuch et Ville de Mazingarbe, avec l'aide du département du Pas-de-Calais et de la Région Hauts de France. On peut le commander pour 1500 € (plus frais annexes, transports...)

Samedi 2 décembre à L'Escapade à Hénin-Beaumont, à 20 h. Tarif plein : 11,50 € ; réduit 9 €. **Samedi 9 décembre** au Petit Théâtre de Templeuve, à 20 h. Tarif plein : 9 € ; réduit : 5 €.

Pour le premier semestre 2018, ce spectacle entre dans la saison culturelle du Département du Pas-de-Calais. Le 17 février 2018 au Prato à Lille, le 21 avril 2018 à la

Le livre est illustré par Rémi.

Maison Folie Moulins à Lille.

Le livre « Une vie bien r'Enger », aux éditions Le dernier cri de Marseille et l'Impubliable, est vendu pendant chaque spectacle pour 15 €. Les mots de la narratrice ont été conservés tels quels, sans correction ni ponctuation. Les dessins de Rémi sont poignants.

Chaque séance (durée 1 h 15) est suivie d'un débat.

Site : détournement.com. Contact : 09 50 63 90 02.

STAMREEKS ADOLPHA VAN MEERHAEGHE

In de deze stamreeks treffen we de typische sociale neergang aan die zich vanaf de 19de eeuw, ook in onze familie, voltrok. Adolpha's voorouders behoorden in de 17de en de 18de eeuw nog tot de « betere klasse » der dorpsnotabelen. Haar hierna genoemd voorouderpaar Pieter-Frans Van Meerhaeghe x Joanna Catharina Tavernier (zie VIII), die in het laatste kwart van de 18de eeuw 10 kinderen hadden in Wortegem en Nokere, waren nog steeds welgesteld. Joanna Catharina Tavernier wordt zelfs « bijzondere » genoemd, d.w.z. « rentenierster ». Dan verlaten kinderen en kleinkinderen de bakermat, richting Kortrijk. Vandaar trekken sommigen – o.a. Joseph Romain Van Meerhaeghe - naar het industriegebied in Noord-Frankrijk, m.b. naar Rijsel/Lille, waar ze in het proletariaat en in de armoede terechtkomen. Foto : Joseph Romain

Van Meerhaeghe x Amelie De Mailly ; Emilienne Van Meerhaeghe en Helene Van Meerhaeghe

I. Adolpha Aimée Caroline Van Meerhaeghe

Adolpha Van Meerhaeghe werd geboren op 3 juni 1948 als dochter van Emilienne Van Meerhaeghe (**zie II**) en Jules Parent. Ze kreeg de familienaam van haar moeder omdat Parent, gehuwd man zijnde, de kinderen bij zijn concubine niet wettelijk kon/wou erkennen.

Adolpha huwde met **Jean Baptiste Lopez**, van wie ze na 18 jaar huwelijk scheidde. Met hem had ze vier kinderen, allen in Rijsel geboren :

1. **Jean-Paul André Lopez**, geboren op 18 augustus 1966.
2. **Yannick Beatrice Lopez**, geboren op 30 maart 1968.
3. **Francis Fernand Lopez**, geboren op 13 augustus 1969.
4. **Nicolas Lopez**, geboren op 12 april 1973.

Daarna woonde ze samen met **Leon Daudrieu**, overleden 1986/87 (?)

Adolpha had naderhand een relatie met **Roland Feldis**, met wie een zoon had:

5. **Olivier Van Meerhaeghe**, geboren te Lille op 7 december 1989. Hij huwde met **Mélissa Martin**. Hun zoon : **Lucas Van Meerhaeghe**.

II. Emilienne Francoise Adolphine Van Meerhaeghe

Emilienne Van Meerhaeghe werd geboren te Lille (Rijsel) op 27 januari 1922 als dochter van Joseph Romain Van Meerhaeghe en Amelie De Wilde (**Zie III**). Ze overleed te Lille op 16 mei 1994.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd in Geechtak (?), Duitsland, haar eerste kind geboren :

1. **Marcel Van Meerhaeghe**, geboren op 26 november 1944.

In een Duits kamp, waar ze als vrijwilligster werkte, kreeg ze een kind van een zigeuner die Victor heette :

2. **Victor Van Meerhaeghe**, wellicht als kind overleden.

Met Jules Parent (° 1.12.1914), gehuwd man, had ze onderstaande kinderen – waaronder een tweeling - die niet wettelijk erkend werden en die dus de naam van de moeder kregen. De kinderen werden geboren te Rijsel/Lille:

3. **Josiane Simone Rose Van Meerhaeghe**, geboren op 26 juni 1947. Zij huwde met **Edmond Lutun**.
4. **Adolpha Van Meerhaeghe**, geboren op 3 juni 1948. (**zie I**)
5. **Paul Henri Van Meerhaeghe**, geboren op 28 maart 1950, overleden te Lille op 21 juni 1993.
6. **Marie-Claire Van Meerhaeghe**, geboren in 1952.
7. **Jeanne Leona Van Meerhaeghe**, geboren in 1952, tweelingzusje van Marie-Claire, beiden na 6 maanden overleden.
8. **Victor Antoine Van Meerhaeghe**, overleden te Lille op 30-jarige leeftijd.
9. **Sonia Van Meerhaeghe**, geboren op 2 mei 1957. Zij huwde met **André Danel**.
10. **Jean-Pierre Marcel Van Meerhaeghe**, geboren op 12 december 1958, overleden te Lille op 13 augustus 2003.
11. **Pascal Van Meerhaeghe**, geboren in 1961, als kind overleden.

III. Joseph Romain Vanmeerhaeghe

Joseph Romain Van Meerhaeghe werd geboren als Joseph Romain Geldhof te Kortrijk op 13 juni 1897 als zoon van het 17-jarig weefstertje Mathilde Pharaïlde Geldhof. Het kind werd gewettigd bij haar huwelijk met Eduard Frederik Van Meerhaeghe (**zie IV**).

Joseph Romain Van Meerhaeghe overleed te Oignies, Frankrijk, op 10 september 1975.

Joseph Romain Van Meerhaeghe huwde achtereenvolgens met **Amélie Antoinette De Maily** en **Amelie De Wilde**. Zijn kinderen (1ste en/of 2de huwelijk ?) :

1. **Emilienne Francoise Adolphine Van Meerhaeghe**, geboren te Rijsel op 27 januari 1922. (zie II)
2. **Hélène Van Meerhaeghe**.
3. **Charles Van Meerhaeghe**
4. **Simone Van Meerhaeghe**, huwde **N. Fruit** (?).

IV. Eduard Frederik Van Meerhaeghe

Eduard Frederik Van Meerhaeghe werd geboren te Kortrijk op 27 maart 1879 als zoon van Augustin Joseph Van Meerhaeghe, wever, en Sidonie Egels, werkvrouw, wonend in de Bruggestraat te Kortrijk (zie V).

Hij huwde te Wattlelos op 21 april 1906 met **Mathilde Pharaïlde Geldhof**, geboren te Kortrijk op 2 april 1880 als dochter van Charles Geldhof en Thérèse Deboosere. Hun zoon, bij huwelijk gewettigd :

1. **Romain Joseph Van Meerhaeghe**, geboren op 13 juni 1897. (zie III)

V. Augustin Joseph Van Meerhaeghe

Augustin Joseph Van Meerhaeghe werd geboren te Kortrijk op 6 november 1850 als zoon van Frederik Edouard Van Meerhaeghe en Rosalie Mayeur (zie VI). Wever en werkster. Hij overleed op 27 april 1925 te Kortrijk.

Huwde te Kortrijk op 24 mei 1871 met **Sidonie Egels**, geboren te Kortrijk op 18 september 1852 als dochter van Jean Francois Egels en Rosalie Vandenbulcke. Hun 12 kinderen te Kortrijk geboren :

1. **Theophile Van Meerhaeghe**, geboren op 17 mei 1869, gewettigd bij het huwelijk van Augustin en Sidonie. Hij huwde op 6 februari 1894 te Kortrijk met **Maria Sylvia D'hulst**, geboren te Kortrijk op 9 januari 1867 als dochter van Jan Dhulst en Juliana Philomena Nys. Nageslacht geboren te Kortrijk.
2. **Frederic Van Meerhaeghe**, geboren op 27 november 1871. Hij huwde op 18 februari 1896 te Kortrijk met **Adela Adelaïde Callens**, geboren te Kortrijk 24 oktober 1870 en overleden te Menen op 14 april 1951, dochter van Jean-Baptiste Callens en Marie Louise Barbe. Frederic Van Meerhaeghe overleed op 28 november 1944 te Lauwe. Kinderen geboren te Kortrijk en Lauwe.

3. **Elvina Silvie Van Meerhaeghe**, geboren op 1 oktober 1873.
4. **Constantin Van Meerhaeghe**, geboren op 9 juni 1875.
5. **Victor Armand Van Meerhaeghe**, geboren op 13 april 1877. Hij huwde op 24 februari 1903 te Kortrijk met **Maria Louisa Edmond Bruneel**, geboren op 22 mei 1876 en overleden te Kortrijk op 31 juli 1958. Victor Van Meerhaeghe overleed op 14 februari 1944 te Kortrijk. Nageslacht te Kortrijk.
6. **Edouard Frederic Van Meerhaeghe**, geboren op 27 maart 1879. (zie IV)
7. **Alberic Van Meerhaeghe**, geboren op 2 april 1881. Fruithandelaar te Kortrijk. Hij huwde op 1 oktober 1901 te Kortrijk met **Zulma Maria Vantomme**, geboren te Kortrijk op 25 oktober 1881. Nageslacht te Kortrijk.
8. **Leopold Hendrik Van Meerhaeghe**, geboren op 28 februari 1883 te Kortrijk. Wever, fabriekwerker. Hij huwde op 18 juni 1904 te Kortrijk met **Bertha Jozefina De Mey**, geboren te Kortrijk op 5 juli 1882. Nageslacht te Kortrijk.
9. **Rosalie Elvine Van Meerhaeghe**, geboren op 4 april 1885.
10. **Pierre Auguste Van Meerhaeghe**, geboren op 16 januari 1887 te Kortrijk. Fruitkoopman. Hij huwde op 2 december 1908 te Kortrijk met **Sidonia Lagae**. Nageslacht te Kortrijk.
11. **Albert Alfred Van Meerhaeghe**, geboren op 17 april 1888.
12. **Adolf Achiel Van Meerhaeghe**, geboren op 5 oktober 1890.

VI. Frederik Edouard Van Meerhaeghe

Frederik Edouard Van Meerhaeghe huwde met **Rosalie Mayeur**. Ze hadden o.m. deze zoon :

1. **Augustin Joseph Van Meerhaeghe (zie V)**.
Zie Genealogie Van Meerhaeghe, Deel 2, pag 298.

VII. Frederic Van Meerhaeghe

Frederic Van Meerhaeghe huwde met **Coleta Coolsaet**. Ze hadden o.m. deze zoon :

1. **Frederik Edouard Van Meerhaeghe (zie VI)**
Zie Genealogie Van Meerhaeghe, Deel 2, pag 297.

VIII. Pieter Frans Van Meerhaeghe

Pieter Frans Van Meerhaeghe huwde met **Joanna Catharina Tavernier**. Ze hadden o.m. deze zoon :

1. **Frederic Van Meerhaeghe (zie VII)**
Zie Genealogie Van Meerhaeghe, Deel 1, p 238 & Deel 2 pag 297/298.